

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA EKONOMICKÁ

Bakalářská práce

**Geopolitické perspektivy konfliktu na Kypru a
možné důsledky pro vztah EU a Turecka**

Geopolitical perspectives of the Cyprus conflict and
possible consequences for the EU-Turkish relationship

Václav Duspiva

Plzeň 2018

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta ekonomická
Akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Václav DUSPIVA
Osobní číslo: K15B0427P
Studijní program: B1301 Geografie
Studijní obor: Ekonomická a regionální geografie
Název tématu: Geopolitické perspektivy konfliktu na Kypru a možné
důsledky pro vztah EU a Turecka
Zadávající katedra: Katedra geografie

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Stanovte cíle práce.
2. Proveďte rozbor teoretické a metodické literatury.
3. Vyhledejte zdroje dat pro analýzu.
4. Definujte metodický rámec práce.
5. Analyzujte geopolitické narativy konfliktu na Kypru mezi jednotlivými stranami sporu.
6. Diskutujte zjištěné výsledky s ohledem na vztahy EU a Turecka.
7. Interpretujte výsledky v kontextu širší literatury k tématu.
8. Zformulujte závěry a implikace pro další výzkum.

Rozsah grafických prací:

Rozsah kvalifikační práce: **40 - 60 stran**

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

- DALBY, Simon a kol. The Geopolitics Reader. 2. vydání, Routledge, 2006, 302 s., ISBN: 978-0415341486.
- DOSTÁL, Petr a kol. Turkey's Bid for European Union Membership: Between "Thick" and "Thin" Conceptions of Europe. Eurasian Geography and Economics, 2013, 52(2), 196-216 s. ISSN: 1538-7216.
- THEOPHANOUS, Andreas. Revisiting the Cyprus question and the way forward. Turkish Policy Quarterly, 2017, 15(4), 37-50 s.
- THIM, Michal. Evropská unie a Turecko. Policy Paper, Asociace pro mezinárodní otázky, 2007, 2, 1-23 s.
- TUNKROVÁ, Lucie; ŠARADÍN, Pavel. Turecko a Evropská unie: česká a turecká perspektiva. 1. vydání, Olomouc: Univerzita Palackého Olomouci, 2007, 153 s. ISBN 978-80-244-1875-9.

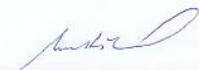
Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Martin Lepič**
Katedra geografie

Datum zadání bakalářské práce: **23. října 2017**

Termín odevzdání bakalářské práce: **23. dubna 2018**

Doc. Dr. Ing. Miroslav Plevný
děkan

Doc. PaedDr. Alena Matušková, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 23. října 2017

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

„Geopolitické perspektivy konfliktu na Kypru a možné důsledky pro vztah EU a Turecka“

vypracoval samostatně pod odborným dohledem vedoucího bakalářské práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

Plzeň dne ...

podpis autora

Poděkování:

Mé poděkování patří Mgr. Martinu Lepičovi za odborné vedení, cenné rady a vstřícnost při konzultacích a vypracování této bakalářské práce.

Obsah

Úvod.....	7
1 Metodika a data	11
2 Teoretická část.....	12
2.1 Kritická geopolitika	12
2.2 Kontext vývoje geopolitických vztahů EU a Turecka.....	14
2.2.1 Vývoj vztahu do zahájení přístupových jednání	14
2.2.2 Přístupová jednání	15
2.2.3 Spolupráce při řešení migrační krize.....	16
2.3 Pro a proti vstupu Turecka do EU	17
2.4 Turecká invaze na Kypr.....	17
3 Praktická část.....	19
3.1 „Kyperská otázka“ dlouhodobě problematizuje vztahy EU a Turecka ..	19
3.1.1 Jaký význam má kyperský konflikt pro vztah mezi EU a Tureckem?	19
3.1.2 Může efekt konfliktu na Kypru způsobit ohrožení vstupu Turecka do EU?	28
3.2 S počátkem tzv. „migrační krize“ ustoupil nevyřešený konflikt na Kypru do pozadí a na vztah Turecko-EU mají nyní primární vliv jiné faktory.	29
3.3 Vývoj vztahu EU a Turecka bez ohledu na Kypr	37
Závěr.....	49
Zdroje a seznam použité literatury	51
Seznam obrázků	51
Seznam příloh.....	52

Úvod

Tato bakalářská práce se věnuje analýze kyperského konfliktu, kde proti sobě stojí řecko-kyperská a turecko-kyperská strana. Ostrov fakticky rozdělila turecká invaze v roce 1974 a situace na něm zůstala zakonzervována až do současnosti. Vzhledem k tomu, že jedna ze stran v konfliktu (Kyperská republika) je členskou zemí Evropské unie (EU) a druhá strana (Severokyperská turecká republika) je loutkovým státem rozkládajícím se na území okupovaném Tureckem, tj. kandidátskou zemí na členství v EU, tak je vyřešení tohoto vleklého sporu nezbytné pro jakýkoliv posun v přístupových jednáních.

Cílem této bakalářské práce je zjistit, jaký vliv má kyperský konflikt na vztahy mezi Evropskou unií a Tureckem. Tento cíl se práce pokusí naplnit za využití diskursní analýzy politických projevů evropských a tureckých politiků ve vztahu k tomuto konfliktu v kontextu geopolitického soupeření EU a Turecka. Takto pojata, práce spadá do širšího rámce kritické geopolitiky, která se těší dlouhodobému zájmu geografů (Dalby 2006, Dodds 2001, Tuathail 1992) i politologů. Vztah obou zkoumaných stran, které promlouvají do přetrvávajícího konfliktu na Kypru¹, je v současnosti důležitý, neboť Turecko je např. významným partnerem evropského společenství v řešení tzv. „migrační krize“. Vztah EU a Turecka pochopitelně komplikují i jiné faktory. Je to ku příkladu situace v severní Sýrii, kde Turecko provádí vojenské akce proti kurdským etnickým minoritám, respektive kurdské milici YPG², kteří mají momentálně útočiště v Afrínu, Kobane a dalších kurdských regionech severní Sýrie. Z aktuálního vývoje lze uvést, že Francie vyzvala Turecko k pozastavení operací, aby tím vyhovělo rezoluci Organizace spojených národů (OSN), která požaduje příměří v celé Sýrii (výjimkou jsou operace proti Islámskému státu a organizacím, které Rada bezpečnosti OSN označila za teroristické). EU také kritizuje Turecko ohledně dodržování lidských práv a svobody projevu. Tato kritika zesílila zejména po neúspěšném pokusu o převrat v roce 2016, po kterém došlo k masovému zatýkání vojáků, novinářů a soudců, kteří

¹ Je důležité brát v úvahu, že konflikt sice přetrvává, ale je dlouhodobě nízké intenzity a prakticky bez střetů.

² Yekîneyên Parastina Gel (Lidové obranné jednotky) jsou ozbrojeným křídlem Sjednocené demokratické strany (PYD) a Turecko tuto milici považuje za teroristickou organizaci. Mezi její spojence patří dle Turecka také Strana kurdských pracujících. EU ani USA však YPG za teroristickou organizaci nepovažují.

byli vládou označeni za podezřelí. Významnou roli má Turecko také v bezpečnostní otázce, neboť je v tomto regionu klíčovým spojencem pro EU (Tunkrová 2007).

Kyperský konflikt je také vnímán jako ohrožení jižního křídla NATO, protože zde proti sobě stojí Řecko a Turecko, dva členské státy (Sözen in Tunkrová 2007). Důvodem zvolení kyperského konfliktu k analýze je fakt, že vzhledem ke stále ještě neukončeným přístupovým rozhovorům Turecka a EU je toto téma znovu aktuální a může jej zásadně ovlivnit, protože i nalezení řešení v této otázce je jedna z podmínek, kterou EU klade směrem k Ankaře. V následujícím odstavci jsou představeny a odůvodněny výzkumné otázky a hypotézy, jež bude práce analyzovat.

Výzkumná otázka 1: Jaký význam má kyperský konflikt pro vztah mezi EU a Tureckem?

Výzkumná otázka 2: Může efekt konfliktu na Kypru způsobit ohrožení vstupu Turecka do EU?

První dvě výzkumné otázky vycházejí z hlavního cíle práce a váží se k první hypotéze. Odpovědi na tyto otázky mají pomoci k pochopení významu a vlivu sporu na Kypru na vztah EU a Turecka.

Hypotéza 1: „Kyperská otázka“ dlouhodobě problematizuje vztahy Turecka a EU.

Již koncem roku 1989 odmítla Evropská komise členství Turecka v EU, kdy jako jeden z důvodů uvedla přítomnost tureckých vojsk na Kypru. Uznání Kyperské republiky Ankarou bylo rovněž podmínkou, kterou Evropská rada uváděla, aby bylo možno pokračovat v přístupových rozhovorech. Kvůli kyperské otázce byly rozhovory o rok později (2006) pozastaveny v osmi kapitolách. V roce 2011 pohrozilo Turecko zmražením vztahů, pokud nedojde do druhé poloviny roku 2012 (kyperské předsednictví EU) ke sjednocení Kypru. Nevyřešeným problémem také zůstává uzavření tureckých letišť a přístavů letadlům a lodím pod vlajkou jižní Kyperské republiky. Lze tudíž předpokládat, že kyperský konflikt bude v objektu zájmu politických představitelů na obou stranách konfliktu.

Výzkumná otázka 3: Jaké výhody a nevýhody by na obou stranách přineslo přijetí Annanova plánu³?

Tato otázka je zkoumána, protože nepřijetí Annanova plánu v roce 2004 vyvolalo velké překvapení a emoce, neboť se očekávalo, že ukončí dlouhotrvající spor. Vzhledem k tomu, že krátce po nepřijetí plánu (řecko-kyperskou stranou) vstoupila Kyperská republika do EU, cítila a pravděpodobně stále cítí turecko-kyperská strana krivdu, což může mít stále vliv právě na vztah společenství s Tureckem. V rámci této otázky bude práce zkoumat, zdali se rétorika Annanova plánu přenesla do roviny klasické politiky.

Hypotéza 2: S počátkem tzv. „migrační krize“ ustoupil nevyřešený konflikt na Kypru do pozadí a na vztah Turecko-EU mají nyní primární vliv jiné faktory.

Od počátku války v Sýrii se Turecko potýká s náporem syrských uprchlíků, kdy se přes jeho území snaží přibližně 1/3 z celkového počtu přichozích uprchlíků dostat na území EU. Mezi EU a Ankarou proto probíhají jednání o možných řešeních. Turecko si dobře uvědomuje svůj význam pro Unii a klade požadavky např. na otevření nových kapitol v přístupových rozhovorech, bezvízový styk apod. V současné době je tzv. „migrační krize“ více na stránkách tisku i myslích politických představitelů než vleklý kyperský konflikt, proto je předpoklad, že jej odsunula do pozadí, alespoň co se rétoriky politických představitelů týče.

Výzkumná otázka 4: Mohlo by selhání jednání o členství Turecka v EU tento konflikt prohloubit?

Tato otázka směřuje opačným směrem než ostatní. Jejím zodpovězením bude pokus o predikci možného vývoje situace na ostrově v případě, že jednání o členství Turecka v EU definitivně selžou a budou ukončena, což je eventualita, kterou nedávno doporučil i rakouský kancléř Kurz.

³ Annanův plán, zamítnutý kyperskými Řeky 24. dubna 2004 v referendu, byl nejkompexnějším řešením od tajemníka OSN Kofiho Annana. Nutil obě strany ke kompromisu. Deklaroval Kypr jako federativní republiku a zajišťoval kyperským Turkům rovnocenné zastoupení ve vládě a ústavních institucích.

Kapitola 1 pojednává o metodickém přístupu, ze kterého bude práce vycházet a o datech, se kterými bude pracovat. V kapitole jsou uvedeny další doplňující informace o práci, jako např. úskalí metodického přístupu nebo časový úsek analýzy.

Kapitola 2, tedy teoretická část práce se věnuje nejprve kritické geopolitice, která je hlavním teoretickým rámcem pro tuto bakalářskou práci. Poté práce přechází k představení vývoje vztahu mezi EU a Tureckem až po současnost, k faktorům, které je nutné zohlednit při posuzování možnosti členství a k situaci na ostrově počínaje tureckou invazí v roce 1974.

Kapitola 3 obsahuje praktickou část práce, která se skládá z diskursní analýzy vybraných článků popisujících kyperský konflikt. Jedná se o zásadní kapitolu, kde jsou uvedeny výroky politiků, vztahující se k dané problematice, s hodnocením z hlediska perspektivy kritické geopolitiky.

Závěrečná část této práce obsahuje zhodnocení hypotéz a výzkumných otázek. Dále jsou uvedeny výsledky a informace z nich plynoucí, vzhledem k cílům práce.

1 Metodika a data

Hlavním metodickým přístupem, z něhož bude práce vycházet, je analýza geopolitického diskurzu politických představitelů EU a Turecka ohledně vzájemného vztahu a dění na Kypru. Jako datová základna pro tuto analýzu byly vybrány články ze zpravodajské agentury Reuters. Jedná se o britskou agenturu, která se Kypru poměrně rozsáhle věnuje, neboť se na území ostrova nachází dvě britské vojenské základny (Akrotiri a Dhekelia) a Kyperská republika je součástí Commonwealthu. Agentura rovněž zaručuje dostatečnou míru objektivnosti, protože zveřejňuje vyjádření a argumentaci obou stran a plní roli nezaujatého pozorovatele, který není ovlivňován žádným účastníkem konfliktu.

Konkrétní články byly vyhledávány a vybírány systematickou metodou pomocí klíčových slov v anglickém jazyce. Základní selekce proběhla dle slov „Cyprus“ [Kypr], „Cyprus conflict“ [kyperský konflikt], „European Union“ → „EU“ [Evropská unie] a „Turkey“ [Turecko]. Značné množství článků, nalezených dle prvních dvou klíčových slov, přímo vázaných na Kypr a kyperský konflikt, bylo následně vhodné pro potřeby analýzy. Určitý problém vyvstal s druhou dvojicí klíčových slov. Vyhledávání při tomto základním výběru nabídlo velké množství článků, tudíž byla potřeba volit kombinaci různých klíčových slov a následně i výběr specifikovat dalšími klíčovými slovy: „accession“ [přistoupení], „negotiation“ [jednání] a „migration“ [migrace]. Aby bylo možné vyvodit z analýzy relevantní závěry, bylo nezbytné zvolit časové období výzkumu. Vzhledem k tomu, že se práce věnuje i vlivu tzv. „migrační krize“ na vztah Turecka a EU, byl jako počáteční datum zvolen rok 2010, aby bylo možné najít případné změny ve vztahu způsobené touto „krizí“. Konečné datum bylo stanoveno na konec března 2018, aby celková analýza a výsledky byly co nejaktuálnější.

Analýza článků měla za cíl zodpovědět výzkumné otázky a potvrdit či vyvrátit stanovené hypotézy. Cílem bylo získat maximální možný počet článků, aby byla zajištěna přesnost a úplnost výpovědí. Nakonec bylo po vyhledávání a následné selekci analyzováno 118 článků. Články byly analyzovány z hlediska perspektivy kritické geopolitiky, což představovalo snahu o odhalení skrytých zájmů v prohlášeních představitelů obou stran, způsob prosazování jejich moci a proklamování „jejich pravd“. Prováděna byla také komparace názorů aktérů

konfliktu na určitá konkrétní témata (např. sledování rozdílných názorů na protiteroristický zákon či neshody v rámci EU ohledně přístupových rozhovorů s Tureckem). Informace, získané z článků, byly následně vyhodnocovány vlastní interpretací autora. Seznam analyzovaných článků se nachází v Seznamu příloh (Příloha A).

2 Teoretická část

2.1 Kritická geopolitika

Pojem „kritická geopolitika“ vznikl na konci 80. let 20. století a byl inspirován průkopnickými pracemi dvou politických geografů Simona Dalbyho (1990) a Gearoida Ó Tuathaila (1986). Původní práce se snažily o radikální přesměrování vnímání geopolitiky, což bylo ovlivněno jak rozvojem kritické analýzy obecně ve vědeckém výzkumu, tak i probíhající studenou válkou. Geopolitické rozložení sil ve studené válce vyústilo v to, že se političtí geografové snažili zkoumat politiku identity a geografické důsledky konfliktu. V posledních letech studené války cítila značná část výzkumníků povinnost vytvořit koncepční rámec pro studium vztahů mezi geopolitickými idejemi a konkrétními politickými praktikami.

V 90. letech 20. století se stala kritická geopolitika mainstreamovou a zároveň interdisciplinární záležitostí, když teorie světového systému, myšlenky kvantitativních modelů mezinárodních vztahů, práce o genderových otázkách a post-strukturální teorie týkající se světové politiky pozměnily konceptuální měřítko politické geografie (Dalby 1990). Tato literatura převzala čtyři charakteristické směry od anglo-amerického základu: geopolitické praktiky, geopolitickou tradici, geopolitiku a populární kulturu a strukturální politiku. Obecně, kritická geopolitika doplnila nové formy politické geografie, které zpochybňovali tradiční chápání pojmů „politická“ a „geografická“. Celkově lze říci, že kritická geopolitika pomohla k otevření nových výzkumných programů a přispěla k otevření diskuze napříč sociálními a humanitními vědami o globalizaci, politice identity a suverenity. Tento směr politické geografie se však od začátku musel potýkat i s dalšími otázkami, které se tohoto vznikajícího oboru týkaly. Bylo zdůrazňováno, aby byla věnována větší pozornost historii geopolitiky v „nezápadních“ oblastech, jelikož kritická geopolitika v podstatě vznikla jako reakce amerických a britských geografů proti imperiální politice USA a Velké

Británie. Graham Smith například analyzoval ruský geopolitický diskurz, kdy docházelo k apelování představiteli Ruska na občany, aby podpořili boj proti „odtrženecké“ Čečenské republice. David Slater zase zdůraznil potřebu spolupráce kriticko-geopolitické analýzy s post-koloniálními diskurzy o nerovnoměrnostech v ekonomickém rozvoji a výměně znalostí a zmiňuje zanedbávání velkého množství případů v Latinské Americe, Asii a Africe. V neposlední řadě byla zmiňována také důležitost dalšího zkoumání států, teritoria a společenských důsledků aplikace mocenských zájmů. Autoři poukazují i na snahy států o sebeurčení, které vedlo k státem podporovanému násilí (např. v bývalé Jugoslávii).

Kritická geopolitika se snaží odhalit skrytou politiku geopolitických záměrů a proto používá diskurzní analýzu pro odhalení geopolitických strategií různých aktérů (primárně států). V protikladu k tomu se klasická geopolitika zabývala vytvářením geopolitických strategií států. Kritická geopolitika se snaží tyto různé konfliktní strategie rozkrývat a zdůrazňovat jejich možné negativní důsledky s cílem předejít eskalaci konfliktu. Kritická geopolitika tedy nevidí geopolitiku států a mocenských bloků jako bezproblémový popis světové politické mapy a je v tomto ohledu teoretickým rámcem pro kritický popis geopolitických zákonitostí i metodickým návodem pro analýzu konfliktů, které z aplikace geopolitických znalostí vyplývají. Kritická geopolitika považuje geopolitiku jako kulturně a politicky různorodý způsob popisování, reprezentace a psaní o geografii a mezinárodní politice. Kritická geopolitika nepředpokládá, že „geopolitický diskurz“ jsou upřímné výroky politiků, spíše to chápe jako diskurz, který usiluje o vytvoření a prosazení vlastních zájmů.

Kritická geopolitika, jinými slovy, politizuje vytváření geopolitických znalostí intelektuály, institucemi a praktikujícími státníky. Zpracovává geopolitické diskurzy jako součást samotné politiky, a ne jako neutrální a samostatný popis transparentní a objektivní reality (Dalby 2006). Jedním ze základů kritické geopolitiky bylo také její distancování od vojenských záležitostí a strategií. Pozitivní je, že kritická geopolitika přinutila hegemonní státy provádět intervence relativně bez krveprolití (Dodds 2001). Zásadním momentem geopolitického diskurzu je rozdělení prostoru na „náš“ a „jejich“. Kritická geopolitika toto zpochybňuje. Funkcí geopolitického diskurzu je začlenění a regulace „nás“

a „totéž/toho samého“ tím, že rozlišujeme „nás“ od „nich“ a „totéž/to samé“ od „jiného/toho druhého“. Tato ideologická reprezentace identity a rozdílu je silným diskurzním krokem široce používaným v mnoha politických situacích (Dalby 1991). Kritická geopolitika musí vnímat jak se národy jako „představované komunity“ utvářejí v kontextu každodenního života. Měla by demonstrovat, jak politici spolupracují a pak souzní prostřednictvím mas-médií (Dodds 2001). Funkcí kritické geopolitiky je zpochybňovat rozumné chápání začleněné do široce rozšířených geografických oblastí. Často používanou oblastí je myšlenka státu, jakožto územně vymezená část geografického prostoru. Předmětem kritické geopolitiky je jak geografická praxe souvisí s politickými činy. Znamé je rozdělení světa mezi Západ a Východ. Tyto jsou zjevně geografické, ale dnes již užívané i s hlubokým politickým chápáním (Dalby 1991).

2.2 Kontext vývoje geopolitických vztahů EU a Turecka

2.2.1 Vývoj vztahu do zahájení přístupových jednání

Vztah mezi evropskými zeměmi a Tureckem se začal vyvíjet přibližně od roku 1919, tedy v době, kdy se formovala moderní Turecká republika. Toto období sblížování je v Turecku označováno jako období kemalismu⁴ (Tunkrová, Šaradín 2007). Formální podobu dostal tento vztah podepsáním Ankarské dohody v roce 1963, kdy se Turecko stalo přidruženým členem Evropského hospodářského společenství (EHS). Cílem této dohody bylo rovněž vytvoření celní unie s EHS/EU. K jeho splnění však došlo až v roce 1995 (Thim 2007).

Vztah rozhodně ochladily neúspěšné pokusy Turecka o plné členství v EHS/EU. První odmítnutí přišlo v roce 1987. Jako oficiální důvod bylo uvedeno neplnění politických a ekonomických kritérií. Další rozhodující překážkou bylo porušování lidských práv v Turecku a jeho vojenská přítomnost na Kypru (EurAktív 2017). V roce 1997 je Turecku uznáno právo na členství v EU, přesto je žádost opět zamítnuta. Důvody jsou totožné – vnitropolitická nestabilita a špatná ekonomická situace (Thim 2007). Toto rozhodnutí zapříčinilo přerušení rozhovorů mezi

⁴ Kemalismus (název odvozen od 1. prezidenta Turecké republiky Mustafy Kemala Atatürka) bylo období, kdy docházelo poměrně radikálním způsobem k poevropšťování Turecka (např. odklon od vlivu náboženství).

Ankarou a Brusel. Zlom k lepšímu přišel 10. prosince 1999, kdy summit EU v Helsinkách přiznal Turecku status kandidátské země (EurAktiv 2017).

2.2.2 Přístupová jednání

První vítězství ve volbách umírněně islamistické Strany spravedlnosti a pokroku (AKP) v roce 2002 znamenalo natolik výrazný pokrok v přiblížení se směrem ke kodaňským kritériím a v přijímání *acquis communautaire*⁵, že EU dospěla k rozhodnutí zahájit přístupové rozhovory s Tureckem. Pozitivem pro toto rozhodnutí byla turecká podpora Annanova plánu, který byl však odmítnut kyperskými Řeky. Rozhodnutí ale bylo spojeno s požadavkem na rozšíření celní unie mezi EU a Tureckem o nové členy, včetně Kypru. Ankara tuto podmínku splnila formálně, nicméně zároveň trvala na neuznání Kyperské republiky (Thim 2007). EU přesto zahájila přístupové rozhovory s Tureckem 3. října 2005. Proces vývoje jednání o plném členství Turecka v EU je ovlivněn nejistotou, neboť pro přijetí je nutný souhlas všech členských zemí. S tímto faktem již v minulosti nastal problém ze strany Řecka kvůli kyperské otázce (Akcalı 2009 in Dostál 2013).

Turecko-kyperský spor se po vstupu Kyperské republiky do EU stal vnitřní záležitostí Unie. Turecká strana pocituje křivdu, že zatímco oni v referendu 24. dubna 2004 souhlasili s Annanovým plánem, tak izolace severní části ostrova přetrvávala. Naopak kyperští Řekové, kteří návrh odmítli, o týden později vstoupili do EU. Evropská komise ve své pravidelné hodnotící zprávě z 8. listopadu 2006 konstatovala „částečné neplnění“ dodatkového protokolu ze strany Turecka tím, že ho neaplikuje na Kypr. Turecko, v reakci na toto varování o neplnění právního závazku, zmínilo neplnění slibů ohledně zmírnění ekonomického omezení pro Severní Kypr⁶. Pro vyřešení kyperského konfliktu je tedy nezbytné, aby všichni účastníci dodržovali své sliby (Thim 2007). Výrazným negativním zásahem do vztahu a průběhu jednání bylo, když se Rada ministrů zahraničí rozhodla následovat návrh Evropské komise na přerušování přístupových jednání kvůli nedostatečnému pokroku v kyperské otázce tím, že pozastavila rozhovory s Tureckem v osmi kapitolách (volný pohyb zboží, právo usazování a volný pohyb služeb, finanční

⁵ Jedná se o právní řád EU. Je to souhrn všech právních pravidel, vztahujících se k činnosti EU. Je nadřazen právním systémům jednotlivých států.

⁶ EU po krachu Annanova plánu zveřejnila záměr uvolnit 259 mil. euro, určených pro tureckou komunitu na Kypru v případě sjednocení. Kyperská republika však blokovala rozdělování prostředků až do února 2006.

služby, zemědělství a rozvoj venkova, rybolov, doprava, celní unie a vnější vztahy) (EurAktiv 2017).

Od roku 2007 se postupně otevíralo jednání v různých kapitolách a Turecko se snažilo změnami zákonů přiblížit EU. Pokrok v ústavních změnách pochválila Evropská komise v souboru každoročních „Zpráv o pokroku“. Pozitivní bylo například schválení omezení pravomoci vojenských soudů, rozšíření nejvyšší rady soudců a zavedení právního rámce pro vznik úřadu veřejného ochránce práv. Negativně však komise hodnotila nedostatečný dialog s opozicí a občany. Kritizována byla i oblast lidských práv, svobody vyznání a vyjadřování.

Ochlazení vztahu přišlo s Kyperským předsednictvím Radě EU, kdy Turecký ministr zahraničí Ahmet Davutoğlu hrozil zmrazením vztahů, pokud by nedošlo do zahájení předsednictví ke sjednocení Kypru. Jednání však pokračovala i přes kyperské předsednictví a obavy EU ze zásahu policie proti protivládním protestům v květnu až červnu 2013. Přesto komise opět pochválila významný pokrok v reformách, nicméně zdůraznila, že před Tureckem je stále mnoho práce (opětovná kritika oblasti základních lidských práv a svobod) (EurAktiv 2017).

Výrazný zásah do jednání představuje situace, která v Turecka nastala po neúspěšném pokusu o převrat v roce 2016. V zemi poté nastalo rozsáhlé zatýkání, které bylo podezřívání, že bylo již předem připraveno. Ve vězení skončilo, mimo vojáků, značné množství novinářů, právníků a soudců. EU od té doby sice oficiálně nezmrazila vyjednávání, ale rozhovory se nijak výrazně neposunuli. Unie kritizuje především nedodržování lidských práv a posílení Erdoganovi moci po referendu v roce 2017, kdy se bojí o odklon od demokracie a kroku Turecka k autoritářskému režimu.

2.2.3 Spolupráce při řešení migrační krize

O spolupráci ohledně migrační krize EU s Tureckem dlouhodobě jednala. Turecko čelilo od začátku války v Sýrii značnému přílivu syrských uprchlíků. V roce 2015 strany podepsaly dohodu o spolupráci, kdy se Turecko zavázalo přijímat zpět uprchlíky, kteří se dostali nelegálně na území EU, výměnou za finanční pomoc, bezvízový styk a obnovení některých přístupových kapitol v jednání o členství. Tato dohoda stále funguje, přestože že byla od samého začátku napadána aktivisty za dodržování lidských práv. Problémem také je, že Turci nezískali bezvízový styk

s Evropou, protože nedokázali splnit daná kritéria. Turci jsou však přesvědčeni, že by jej měli získat a hrozí proto EU, že pokud nebude plnit své sliby, tak technicky nemusí dodržovat dohodu o migraci, což by pro Evropu znamenalo velkou migrační vlnu.

2.3 Pro a proti vstupu Turecka do EU

V současném systému EU, částečně procedurálně založeném na rozdílech ve velikosti populace členských států, by Turecko nahradilo Německo v pozici nejlidnatější země, a tedy nejvyššího počtu hlasů kvalifikované většiny v Radě ministrů a počtu sedadel v Evropském parlamentu (Dostál 2013).

Euroskeptické stanovisko Turecka tvrdí, že proevropské reformy činí Turecko a islámskou kulturu vůči evropskému vlivu zranitelnou (Yavuz 2009 in Dostál 2013). Velká část turecké konzervativní muslimské populace však bude nadále podporovat evropskou orientaci z mnoha důvodů (např. rámec řešení civilně-vojenských vztahů, rozšíření lidských práv, podporu hospodářské stability a realizaci právního státu), které by Turecku prospěly i v případě, že by se nestalo plnohodnotným členem (Dostál 2013).

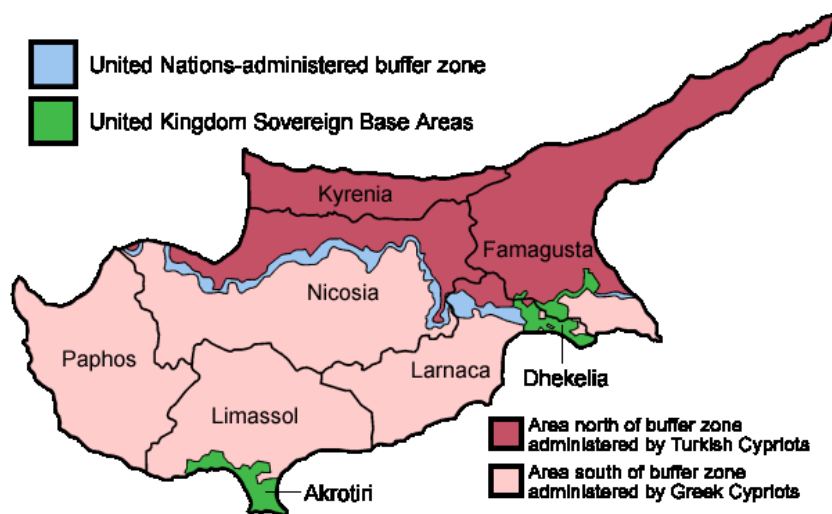
EU má pak dlouhodobě problémy s dodržováním lidských práv, svobodou projevu a celkovou situací v Turecku. Mnoho z představitelů EU upozorňuje na odklon Turků od demokracie a značné rozdíly v právním systému mezi blokem a Tureckem.

2.4 Turecká invaze na Kypr

20. července 1974 proběhla turecká invaze na Kypr, která byla zprvu tolerována, neboť byla reakcí na vojenský převrat (podporovaný vojenskou juntou z Řecka), kterým byla svržena civilní vláda (Thim 2007). Turecko, dle svých slov, jednalo v rámci ochrany suverenity Kyperské republiky a obnovení ústavního pořádku dle Garanční smlouvy⁷ (Hradečný 2000). Tolerování tohoto konání přestalo ve chvíli, kdy Turecko (ačkoliv způsobilo pád dosazeného Nikose Sampsona) neúspěšně jednalo s nově nastolenou kyperskou vládou a rozhodlo se zahájit další fázi

⁷ Dle Garanční smlouvy z roku 1960 mezi Kyprem a třemi garanty (Turecko, Řecko, Velká Británie), mohl garant po konzultaci s dalšími garanty zasáhnout za účelem navrácení situace na ostrově v souladu se smlouvou.

vojenské akce v podobě postupu až na současné hranice (Thim 2007). Takto zůstala situace zakonzervována.

Obr. č. 1 – Mapa rozděleného Kypru; zdroj: Geostrategic and Geopolitical Studies Institute

3 Praktická část

Tato kapitola je strukturována tak, aby každá její podkapitola naplňovala jednu stanovenou hypotézu. V rámci podkapitoly je text dále strukturován dle výzkumných otázek, jejichž zodpovězení slouží k ověření platnosti postulované hypotézy.

3.1 „Kyperská otázka“ dlouhodobě problematizuje vztahy EU a Turecka

3.1.1 Jaký význam má kyperský konflikt pro vztah mezi EU a Tureckem?

Již v prvních analyzovaných článcích je patrná značná nedůvěra, která panuje mezi kyperskými Řeky a kyperskými Turky. Nedůvěra se pak pochopitelně přenáší i na země podporující dané strany. V srpnu roku 2012 se pokusil vyjednat tehdejší prezident Kyperské republiky Christofias otevření rekreačního letoviska Varosha, které bylo před Tureckou invazí v roce 1974 vzkvétající oblastí luxusních hotelů a apartmánů, ale po invazi se z Varoshy stala nárazníková zóna a přístup je povolen pouze turecké armádě a zástupcům OSN. Kyperský prezident se pokusil využít výhody v podobě členství v EU a navrhl Turecké straně zrušení kyperského veta v politických kapitolách, které jsou nezbytné pro posun v přístupových jednáních. Návrh byl zamítnut s tím, že „Turecko nebude hrát se svými trumfy kvůli otevření kapitoly“. Turecko-kyperský ministr zahraničí Huseyin Ozgurgun zmínil, že otevření oblasti by mohlo být bráno jako cesta k budování důvěry, ale že s tím vzniknou problémy, za které nikdo nechce nést zodpovědnost. Evropský soud pro lidská práva v lednu 2012 nařídil Turecku, aby zaplatilo cca 20 miliónů eur třinácti podnikatelům z Varoshy za ztrátu užívání svého majetku (nutno zmínit, že oblast byla přizpůsobena pro nejbohatší zahraniční klientelu). Ankara se proti tomuto rozhodnutí brání, protože necítí povinnost platit za něco, co nemůže užívat. V tomto dílčím sporu v rámci ostrova je vidět vzájemná nedůvěra a neochota politiků, opírajících se o své „zbraně“, k ústupkům protistraně. Tato skutečnost však jen přispívá k zakonzervování konfliktu a znemožnění výraznějších posunů v mírových jednáních.

Koncem září 2012 poukazovala OSN na ekonomické potíže obou kyperských stran a ekonomickou výhodnost případného sjednocení ostrova. Za tímto upozorněním lze vidět i snaha OSN o impuls stranám do dalšího jednání, které by vedlo

k vyřešení problému. Zatímco Kyperská republika požádala v reakci na špatnou ekonomickou situaci Mezinárodní měnový fond (MMF) o půjčku, tak Severokyperská turecká republika, je závislá pouze na finanční podpoře Ankary.

Koncem října 2012 ujišťovala Angela Merkelová, že EU bude v dobré víře pokračovat v přístupových rozhovorech, navzdory některým přetrvávajícím neshodám. Erdogan kritizoval EU, že přijala stále rozdělený Kypr do bloku a že to „byla vážná chyba a chyba pokračuje s rostoucími účinky“. Zároveň turecký prezident řekl, že mu sama Merkelová přiznala, že přijetí Kypru byla chyba. Je pravdou, že členství Kyperské republiky v EU je značnou překážkou pro přístupové rozhovory Turecka, protože bez jeho svolení se rozhovory pohybují jen velmi pomalu.

Zmiňované privilegované partnerství, které se těší podpoře Merkelové však turecký ministr evropských záležitostí odmítl se slovy: „Buď jste členem nebo nejste. Nemůže existovat dům v polovině cesty“. Z prohlášení je tedy jasné, že pro Turecko je to „buď a nebo“ a nehodlá přemýšlet o nějakých kompromisech.

Začátkem roku 2013 vyžadoval Kypr solidaritu EU s tvrzením, že půjčka u MMF je nezbytná pro financování národní bezpečnosti s ohledem na konflikt s Tureckem. Vzhledem k nenásilnému vývoji konfliktu šlo však pravděpodobně jen o snahu vytvořit tlak na společenství a získat potřebné peníze. EU se pak zjevně rozhodla využít finančních problémů Kyperské republiky, aby přiměla řecko-kyperskou stranu k jednání. Počátkem února vyjádřil Guenter Verheugen a další činníci EU pocit „zrady“ od kyperských Řeků tím, že v roce 2004 odmítli Annanův plán. Verheugen zmínil využití toho, že přístupová jednání s Kyprem byla již uzavřena a kyperská Řeková tak měli jistotu, že i když plán odmítnou, tak tím neohrozí svůj vstup do EU. Otázkou však je, zda takto opravdu uvažovali obyčejní lidé.

Další rozpor mezi EU a Kyprem nastal při rozhodnutí počátkem února 2013 o uvolnění peněz na pomoc izolovaným kyperským Turkům a umožnění vývozu jejich produktů do EU, kdy Kyperská republika zablokovala Severním Kypru přímý obchod. Turecko v reakci na tento čin reagovalo naopak uzavřením svých letišť a přístavů pro Kypr.

Začátkem roku 2014 došlo k obnovení jednání o sjednocení Kypr ve formě dvouzónové federace. Všichni zainteresovaní pochopitelně tuto skutečnost vítali.

Turecký prezident Erdogan řekl, že chce pohřbít kyperský problém v historii. Tureckokyperský vyjednávač Kudret Ozersay, že na problému bude intenzivně pracovat. Řeckokyperská strana byla poněkud skeptičtější, když se jí nezdál text, který by měl řídit vypořádání a upozorňovala v nevyváženost ve prospěch Turků, nicméně ocenila nastavení směru rozhovorů. Optimismus byl i na straně EU. Britský premiér David Cameron chválil pragmatismus a ochotu stran nalézt řešení. Text úvodního jednání vyvolal negativní emoce koaličních partnerů na Kypru, když někteří členové hrozili opuštěním vlády jako protest proti ústupkům současné vlády. Jeden z partnerů prohlásil, že kyperští Turci dosáhli většiny svých ambicí ještě před samotným jednáním. Tyto hrozby byly předzvěstí toho, že jednání rozhodně budou velmi náročná a budou se potýkat s překážkami ohledně ústupků, protože i v rámci jedné strany dochází k rozdílným názorům a bude se tak na vyjednávače vytvářet velký stran jak od protistrany, tak z vlastních řad.

Je zapotřebí vnímat souvislosti ve vztazích aktérů problému. Vnímat Kypr jako část EU a Severní Kypr jako část Turecka, protože je viditelné, že spor kyperských stran ovlivňuje vztah mezi EU a Tureckem, kteří však naopak mají vliv na tyto strany. Květen 2014 vnesl mezi strany negativní emoce, když Evropský soud pro lidská práva nařídil turecké vládě zaplatit 90 miliónů euro jako náhradu Kypru za porušování lidských práv spáchaných během a po invazi v roce 1974, což Ankara očekávaně ihned odmítla. Ahmet Davutoglu, turecký ministr zahraničí, uvedl, že Turecko nevidí žádnou povinnost platit odškodnění státu, který formálně neuznává. Řekl rovněž, že toto rozhodnutí je pro proces velký úder.

Ve mnoha článcích je zmiňován problém s výskytem zemního plynu (objev v roce 2011) v této oblasti, která podle zainteresovaných stran představuje riziko a prohloubení problému. Obavy jsou hlavně na tureckokyperské straně, která se cítí vytlačena a bojí se o ztrátu ze zisku. Vyjednávač kyperských Turků Kudret Ozersay řekl: „Skutečnost, že jedna komunita (jeden ze spoluvlastníků) je považována za způsobilou dělat si co chtějí, bez souhlasu druhé komunity, nemůže pomoci kyperskému problému, ale být pro něj překážkou.“ Zde je zřejmé, že kyperští Turci nechtějí za každou cenu přijít o zisky z těžby zemního plynu. Jejich zájmy podporuje Turecko, které má v oblasti bitevní lodě a zaujímá postoj, že se částečně jedná o území mezinárodně neuznávané Severokyperské turecké republiky. EU

i Kypr argumentují tím, že celý ostrov (v EU reprezentovaný jižní částí) je pod svrchovaností státu, a tudíž má plné právo zde těžit. Z hlediska těžby by rozhodně pomohlo co nejdříve dosáhnout sjednocení, neboť by tak byl zajištěn zisk pro obě strany.

Kyperský konflikt dlouhodobě problematizuje vztah mezi Řeckem a Tureckem, spojenci v rámci aliance NATO, kteří se ohledně Kypru dostali několikrát v historii na pokraj války. Řekové koncem roku 2014 vyzvali Turecko, aby přestalo obtěžovat Kypr v souvislosti se zásobami zemního plynu. Dále pak vyzvali kyperské Řeky, aby pozastavili rozhovory s Turky. Řecký premiér, Antonis Samaras, pak dokonce obvinil Ankaru ze snahy o vyprovokování Kypru: „Provokace nemohou být ignorovány, ani nemohou být odměněny. Doufáme, že to Turecko znovu zváží a umožní pokračování rozhovorů.“ Mezinárodně uznávaná řeckokyperská vláda tvrdí, že kyperští Turci mohou sdílet potencionální výhody, ale jen pokud bude uzavřena dohoda o míru. Kyperský prezident Nicos Anastasiades doslova řekl: „Uhlovodíky ve výlučné ekonomické zóně Kypru patří do Kyperské republiky a po vypořádání budou příjmy z těžby prospěšné všem obyvatelům Kypru.“ Z výroku plyne, že v případě rozdělení půjde zisk pouze obyvatelům Kyperské republiky a Severní Kypr by tedy přišel o zisk. Prezident se tak možná snažil vytvořit tlak na tureckokyperskou stranu a například v rámci obav o ztráty udělat nějaký ústupek ve prospěch kyperských Řeků.

Zajímavé je sledovat předvolební výroky politiků. V dubnu 2015 kandidát na prezidenta Severokyperské turecké republiky Dervis Eroglu řekl: „Doufám, že rozhodnutí lidu bude dobré pro všechny, nejen pro kyperské Turky, ale i pro všechny obyvatele tohoto krásného ostrova.“ Na první pohled se zdá, že tento politik bude bojovat za sjednocení Kypru a jeho zvolení by znamenalo posun vpřed. Nicméně se pravděpodobně jednalo jen o předvolební kampaň, protože Eroglu je považován za nacionalistu a obvinil kyperské Řeky, že brzdí jednání o sjednocení a že bude usilovat o referendum v rámci Severního Kypru o pokračování či zastavení rozhovorů. V případě jeho zvolení by se pak pravděpodobně strany spíše odcizily. Ke spokojenosti mezinárodní společnosti však volby vyhrál Mustafa Akinci, který byl považován za největší šanci pro sjednocení ostrova. Jeho zvolení provázela velká vlna optimismu a nadějí, že Kypr bude v budoucnu opravdu

sjednocen. Pozitivní nálady byly dokonce natolik silné, že nově zvolený Akinci a turecký prezident Erdogan společně uvedli, že by obnovené rozhovory mohly vést k řešení v tomto roce, pokud řecká strana projeví zájem. Řekli: „Budeme usilovat, aby 2015 bylo rokem řešení, to ale nezávisí na nás.“ Přestože tureckokyperská strana vítá zvolení Akinciho tak naopak tvrdí, že jakákoliv dohoda závisí na Turecku, které má na ostrově své vojsko. Turecký prezident na to reagoval tím, že Turecko bude i nadále hledět na Severní Kypr jako „matka na svoje dítě“. Toto je tedy předpoklad toho, že Turecko rozhodně nehodlá svá vojska z ostrova stáhnout. Nedůvěra mezi stranami je pořád značná a Turecko se údajně bojí v případě stáhnutí armády z utlačování kyperských Turků.

Rozhovory pak směřovaly k prvním dohodám na méně závažných otázkách. Například otevření dalších hraničních přechodů a sloučení elektrických sítí. Tureckokyperský vyjednaváč Ozdil Nami vyjádřil víru ve společnou vizi a ambici k rychlému pokroku. Anastasiades a Akinci byli vnímáni jako největší šance na vyřešení problému od jejich zvolení. Anastasiades vyjádřil velkou naději v jednání a rozšíření vize „nad rámec slov“. „Chceme řešení, kde bude Kypr zářit jako příklad kulturního, náboženského a jazykového souznění mezi křesťanskými a muslimskými komunitami.“

V únoru 2016 ocenil kyperský prezident pozoruhodné pokroky v rozhovorech na několika frontách. Komplexní řešení předložené lidem však prý potřebuje čas. Upozornil i na neshody ohledně rotujícího předsednictví, které je společně s přítomností tureckých vojsk na ostrově jednou z nejzávažnějších otázek, na které se strany nemůžou dohodnout. Řekl také, že výsledek jednání musí být důstojným kompromisem a nedovolí, aby většina utlačovala menšinu nebo naopak.

Obrovské naděje vkládali jak zainteresované strany, tak mezinárodní společnost do rozhovorů kyperských vůdců ve Švýcarsku. Od začátku se počítalo s tím, že rozhovory nepovedou k plné dohodě, ale zaměří se na navrhované územní dohody. Kyperský prezident Anastasiades sdělil na tiskové konferenci, že po rozhovorech stále ještě zůstanou neshody ohledně důležitých – bezpečnostních a územních otázek. Mediátor rozhovorů z OSN Espen Barth Eide: „Uznávají, že status quo je nepřijatelný a neudržitelný a že současné rozhovory nabízejí nejlepší příležitost k řešení.“ Z tohoto prohlášení je patrné, že všichni do těchto rozhovorů vkládali

maximální úsilí a naděje, že se konečně podaří dosáhnout vzájemné dohody. Zásadní překážkou na případné dohodě jsou však neshody vůdců ohledně možných intervencí ručitelů v případě problémů v zemi. Argumenty obou stran jsou silné a za žádnou cenu od nich nechtějí ustoupit. Kyperští Řekové zásahy ručitelů zcela odmítají, neboť invaze turecké armády na ostrov v roce 1974 byla původně označována jako nutná intervence za účelem navrácení ústavního pořádku, což se následně podařilo, ale turecká armáda se od té doby nestáhla. Kyperští Turci naopak chtějí mít zaručenou bezpečnost v podobě možné intervence ručitele, protože se prý bojí utlačování od kyperských nacionalistů. Pozitivním krokem a projevem dobré vůle byla výměna a prezentace map samotnými delegaci v rámci řešení územního rozdělení počátkem roku 2017, což se nikdy předtím nestalo. Švýcarské rozhovory nadále pokračovali a řešily se i těžké otázky (nebyly specifikovány) a mnoho z nich se prý vyřešilo. Dle vyjádření diplomatů byl však stále problém ohledně odškodnění za ztracený majetek.

Přestože rozhovory ve Švýcarsku byly vnímány velmi pozitivně, tak stále vyplývaly na povrch neshody ohledně určitých otázek, což bylo varováním, že řešení je na dobré cestě, ale rozhodně bude nesmírně těžké dojít k finální dohodě. Asi jako největší překážka je vnímána přítomnost přibližně 30 000 tureckých vojáků na ostrově. Turecký ministr zahraničních věcí Mevlut Cavusoglu řekl: „Naše postavení a postoj turecké strany Kypru v této věci je stejný. Záruka Turecka a přítomnost tureckých vojáků na ostrově budou pokračovat. Jedná se o nepostradatelnou poptávku tureckého kyperského lidu a pro ně je nejcitlivější otázkou.“ Je tedy zřejmé, že Turci za žádných okolností nehodlají armádu stáhnout a tvrdí, že její přítomnost je nezbytná pro bezpečnost lidu. Tato nezbytnost by se však dalo zpochybnit tím, že kyperský konflikt je dlouhodobě nenásilný a na ostrově jsou přítomné mírové sbory OSN. Je proto otázkou, zda je přítomnost tak velkého počtu tureckých vojáků nezbytná.

Pozitivní vývoj švýcarských rozhovorů začal postupně ztrácet na síle, když strany dospěly k řešení nejtěžších otázek a tudíž nastala neochota k vzájemným ústupkům. Jen krátce byl připomenut problém s těžbou zemního plynu, který byl povodně považován jako impuls k vyřešení, ale ukázalo se, že kyperský konflikt spíše prohlubuje. Turecko znovu zopakovalo, že Kypr nemá oprávnění těžit.

Podle očekávání se pak přišlo v červnu 2017 vyjádření, že rozhovory stojí na kapitole o bezpečnosti a rotujícím předsednictví. Z toho tedy plyne, že kyperské strany jsou ochotné jednat a dělat určité kompromisy ohledně „méně důležitých bodů“, ale jakmile dojde na zásadní otázky, tak se nedokáží dohodnout. Kypr také následně oznámil, že hodlá nadále prosazovat své energetické plány, navzdory problémům, jakým je například rozdělení ostrova. Kyperský ministr energetiky Yiorgos Lakkotrypis: „Pokud bychom čekali, než budou vyřešeny všechny problémy, které existují mezi zeměmi ve východním středomoří, než bychom začali konat, tak bychom se nikdy nikam neposunuli.“ Záměr Kypru těžit je pochopitelný, protože by se jednalo o velký přísun peněz do jeho rozpočtu. Toto jednání si ospravedlňuje svrchovaností nad celým ostrovem. Počátkem července 2017 je ještě zmíněno, že objev zemního plynu je tlakem na uzavření dohody ze dvou důvodů. Zprv by Evropa přestala být závislá na ruském plynu a zadruhé jsou zde překrývající se územní nároky.

Zásadní zlom ve vztahu kyperských Řeků a kyperských Turků, respektive EU a Turecka, přišel 7.7.2017, kdy se jednání o znovusjednocení Kypru zhroutila. Generální tajemník OSN Antonio Guterres: „Je mi velmi líto, že vám říkám, že navzdory velmi silnému odhodlání a angažovanosti všech delegací a různých stran, byla konference o Kypru uzavřena bez dosažení dohody. Byli jsme opravdu blízko.“ Neuvedl, co konkrétně stálo za kolapsem jednání, nicméně sdělil, že je mezi stranami stále velká propast v určitých otázkách. Zhroucení však podle něj neznamená, že by jiné iniciativy nemohly konflikt v budoucnosti vyřešit. Podle diplomatů nabídlo Turecko kyperským Řekům, požadujícím stažení vojsk, jen málo, ačkoliv kyperští Řekové prý naznačili možné ústupky tureckokyperské straně ohledně rotujícího předsednictví. Jednání pak následně skončila křikem. Turecký ministr zahraničí Mevlut Cavusoglu řekl: „Tento výsledek ukazuje nemožnost dosáhnout vypořádání v rámci parametrů mírové mise OSN.“ Zde je však těžké hodnotit, v rámci jakých parametrů by se dokázaly strany dohodnout. Minulé i současné rozhovory totiž vždy skončí na neochotě k ústupkům, bez kterých se však jen těžko dostanou všichni aktéři ze slepé uličky. Kyperští Řekové viní z neúspěchu Turecko, které nesouhlasí s těžbou zemního plynu, ale jako hlavní problém vidí to, že se Turci odmítli vzdát svých intervenčních práv. Turecký premiér Binali Yildirim to okomentoval tím, že Turecko udělá vše, co je v rámci

mezinárodního práva, k ochraně práv kyperských Turků. Zároveň doplnil, že Turecko je připraveno být konstruktivní, co se týče udržení trvalého míru na Kypru. Za trvalý mír na Kypru by se však dala označit i současná situace, protože posledního menšímu incidentu, který si vyžádal oběti, došlo v roce 1996. Přesto strany tvrdí, že status quo je neudržitelný a nedostačující. Jeden z diplomatů zmínil, že problémem, který brání vyřešení konfliktu, je nedostatek důvěry. Naznačil také „drobnou chamtivost“ kyperských Turků, ale i taktickou chybu kyperských Řeků, kteří požadovali po Turecku písemný závazek o stažení vojsk. Na základě tohoto požadavku prý Turecko ustoupilo od zvažování vzdání se intervenčních práv.

Ochlazení vzájemných vztahů po krachu jednání bylo zjevné a došlo tak k poněkud ostřejším výrokům a varováním. Turecko například varovalo kyperské Řeky a ropné společnosti, aby netěžili zásoby na rozděleném ostrově a neztráceli tím „přátele“. Turecký premiér Yildirim pak řekl, že by Kypr po krachu jednání neměl dělat „jednostranné opatření“. Yildirim konkrétně řekl: „Chceme znovu připomenout, že zdroje uhlovodíků kolem Kypru patří oběma stranám. Řeckokyperské vedení musí hledat konstruktivní přístup spíše než vytvářet překážku míru. Doporučujeme, aby se vyhnuly jednostranným opatřením ve východním Středomoří.“ Premiér tak reagoval na plán kyperské vlády o využívání ložisek při pobřeží ostrova. Vzhledem k tomu, že Severokyperská turecká republika je fakticky loutkovým státem Turecka, je zřejmé, že si Turecko nárokuje území prostředním tohoto státu a má tedy záměr získat „svůj“ podíl na zásobách zemního plynu. Turecký prezident Erdogan ještě varoval společnosti: „Je nemožné si uvědomit, že některé energetické společnosti jednají a stávají se součástí některých nezodpovědných opatření přijatých řeckými občany Kypru. Chci jim připomenout, že by mohli ztratit přítele jako Turecko.“ Kypr se znovu odkázal své svrchované právo, které ospravedlňuje výzkum a uzavírání dohod se sousedy, tudíž nehodlá od záměrů ustoupit.

Kyperský prezident Anastasiades pak vyzval obyvatele ostrova, aby usilovali o dohodu i bez pomoci třetích stran: „Chci řeckým a tureckým Kypřanům říci, že bychom se měli sjednotit a podívat se na vyhlídky nezávislosti, pravé nezávislosti a integrity Kyperské republiky jako členského státu EU, který zajistí práva všech.“

Pod pojem „pravá nezávislost“ je však pravděpodobně myšlenka státu bez ručitelských mocností, což Turci již v minulosti odmítli.

Od krachu jednání je na Turecku vidět jakási nervozita a agresivnější vystupování vůči Kyperské republice. Yildirim řekl: „Turecko si myslí, že existuje příležitost ke spolupráci na energetických zdrojích ve východním Středomoří, ale jednostranné kroky řecké strany na Kypru jsou předčasné, nebezpečné a povzbudí zablokování. Je třeba bezodkladně přijmout kroky k ukončení nespravedlivých, neopodstatněných omezení uložených tureckokyperskému lidu.“ Turecko tak nadále trvá na tom, že Kypr nemá pravomoc těžit a že bude bránit zájmy tureckých Kypřanů (z prohlášení zejména po krachu jednání se však zdá, že Turecko chce hájit své zájmy). Vážným krokem pak bylo vyslání dvou tureckých lodí a ponorky, aby monitorovaly činnost vrtné lodě West Capella, která byla na základě uzavření dohody vyslána do středomoří na průzkum ložisek (dohoda byla uzavřena s francouzskou společností Total a italskou ENI).

Vyjednavač kyperských Řeků Ozdil Nami vyjádřil potřebu jasného politického statusu Severního Kypru. Znovu zmínil neudržitelný status quo: „My ho buď změňme tím, že dokončíme federální dohodu nebo ho změňme jiným způsobem. V obou případech vzájemnou dohodou. Nikdo nemůže přesvědčit turecké Kypřany, aby se zapojili do jednání, když budou rukojmí řeckokyperského 'ne'. Musíme být schopni říct, že proces bude mít určité koncové období, na jehož konci bude přijato rozhodnutí. Jinak bude mimořádně obtížné mít za tímto procesem veřejnou podporu.“ Zmínkou o rukojmí pravděpodobně Nami naráží na odmítnutí Annanova plánu v referendu v roce 2004. Současná složitá jednání by však měla být již natolik propracovaná, že by v referendu následně měla být přijata. Nicméně toto riziko zde bude stále, což si kyperští Turci uvědomují.

Koncem února 2018 řekl kyperský prezident Anastasiades: „Bohužel Turecko a naši turečtí občané se zdají být nejen neochotní (znovu se zapojit do rozhovorů), ale s dalšími porušeními mezinárodní práva a nepřijatelnými nároky znemožňují obnovení jednání, přinejmenším v současné době.“ Anastasiades uvedl, že jeho vláda připravila právní předpisy, které by vytvořily fond suverénních uhlovodíků. V předchozích konzultacích se obě strany dohodly na tom, jak budou distribuovány potencionální příjmy. Toto by snad do budoucna mohlo být pozitivem, které by

pomohlo ke sjednocení Kypru. Je však otázkou, kdy budou jednání znovu zahájeny a zda se strany dokáží konečně dohodnout na nějakém kompromisu.

3.1.2 Může efekt konfliktu na Kypru způsobit ohrožení vstupu Turecka do EU?

Evropský diplomat, který si přál zůstat v anonymitě prohlásil: „Evropa je sama rozdělena ohledně kyperské otázky. Existuje několik zemí, které nemají zájem na vyřešení problému, protože by to znamenalo, že se přístupová jednání posunou dopředu.“ Je tak zcela zjevné, že konflikt na ostrově hraje významnou roli v jednáních s Tureckem a že se rozhodně nedá předpokládat, že by se Turecko mohlo stát členem EU, aniž by předtím došlo k vyřešení kyperské otázky.

Turecký místopředseda vlády Ali Babacan, rovněž počátkem února 2013, vyjádřil touhu a zároveň obavy o členství Turecka v EU. Řekl, že členství je strategickým cílem jeho země, na kterém pracovali od roku 1959, ale že poslední vývoj událostí ho přesvědčuje, že proces zabere ještě dlouhou dobu, než tomu tak bude, zdali vůbec. Celkově šlo z jeho vyjádření vyčíst, že Turci mají obavy, že většina EU nemá na jejich členství zájem. Závěrem doplnil, že členství je pro ně již méně důležité než původně, protože s některými věcmi v EU nesouhlasí (například to, co nazval „přílišná regulace trhu práce“). Zmínění poklesu důležitosti členství pro Turecko podporuje trend jeho znechucení ze zdlouhavého jednání, které de facto nikam nevede, přestože Turecko provedlo kroky k přiblížení se společenství (ochrana lidských práv v zemi apod.)

V únoru 2013 prohlásil kandidát na kyperskou prezidentskou funkci George Lilikas: „Turecko nemůže okupovat Kypr a myslet si, že může dosáhnout přijetí do EU nebo získat privilegované partnerství.“ Prohlášení bylo mimo jiné reakcí na vyslání tureckých lodí do oblasti výzkumu zemního plynu, Kypr reagoval i zmrazením přístupové kapitoly o energetice. Toto prohlášení se jeví jako výzva EU, že kandidátská země nemůže beztréstně okupovat území unie.

Při únorové návštěvě Turecka v roce 2013 uvedla Merkelová, že spor o Kypr zůstává překážkou tureckého členství v EU. Sdělila rovněž, že bude problém otevřít přístupové kapitoly, dokud nebude vyřešena otázka ohledně rozšíření celní unie Ankerským protokolem. Zde je problém s uzavřením přístavů pro kyperské lodě se

zbožím. Erdogan požadoval, aby výměnou za podpis protokolu, bylo umožněno tureckým občanům bezvízové vycestování do Evropy.

Řeckokyperský ekonom Harris Georgiades zopakoval v březnu výzvu, aby Turecko normalizovalo hospodářské vztahy s Kyprem tím, že ukončí zákaz kyperských obchodních lodí do tureckých přístavů. Kypr v této blokádě vidí porušení celní smlouvy s EU a v reakci na toto vetoval přístupová jednání. Zde se strany dostaly do slepé uličky a bude potřeba vzájemných ústupků.

3.2 S počátkem tzv. „migrační krize“ ustoupil nevyřešený konflikt na Kypru do pozadí a na vztah Turecko-EU mají nyní primární vliv jiné faktory.

V roce 2015 se začala ve vztahu EU a Turecka projevovat tzv. „migrační krize“. Představitelé EU měli plány na obnovení přístupových rozhovorů s Tureckem výměnou za jeho pomoc s řešením krize. Kypr však tuto možnost vyloučil, neboť nehodlá ukončit veto rozhovorů. Kyperský ministr zahraničních věcí Ioannis Kasoulides: „Důvody, proč byla vyjednávání zmrazena, nezanikly. V současném stavu nemůžeme dát souhlas.“ Kypr tedy znovu využil v jednání proti Turecku svoji pozici v podobě členství v EU, které se ukazuje jako velmi silná. Je zde však riziko, že tímto jednáním prohloubí propast mezi blokem a Tureckem.

Kypr se ohradil proti návrhu EU na urychlení přístupových jednání s Tureckem, což by potencionálně pomohlo dohodě mezi nimi o zastavení přílivu uprchlíků do Evropy. Turecko si je velmi dobře vědomo své silné pozice v této problematice, protože Evropa je migranty silně zatěžována. Při této příležitosti si tedy začalo diktovat podmínky. Vyjádřilo ochotu vzít všechny uprchlíky, kteří přišli na území EU z Turecka zpět, výměnou za finanční pomoc, rychlejší jednání a bezvízové cestování pro své občany. Kyperský prezident uvedl, že se staví proti vtažení dlouhodobě zmrazeného sporu do řešení „migrační krize“. Řekl: „Je to neoprávněné, kontraproduktivní, nemluvě o nepřijatelném převedení odpovědnosti za migrační krizi na má ramena.“ Je pravdou, že Kypr by v tomto případě působil jako překážka, protože jeho veto neumožní EU udělat ústupky, které požaduje Turecko. Tureckokyperský vůdce Akinci při této příležitosti uvedl: „Čím blíže se Turecko dostane k Evropě, tím se pozitivně projeví také otázka, týkající se Kypru.“

Kypr odmítal zahájení jakékoliv diskuze přístupových kapitol s Tureckem, které byly Kyperskou republikou zmrazeny, dokud Turecko nesplní své závazky. Mluvčí kyperské vlády řekl: „Co se může stát s kapitolami o přistoupení není závislé na Kyperské republice. Je to výhradně Turecko.“ Kypr rovněž oznámil, že by mohl využít svého veta k zablokování migrační dohody mezi EU a Tureckem, pokud mu nebudou otevřena turecká letiště a přístavy. Prezident Anastasiades také pohrozil, že by vetoval každou dohodu, která by nezohlednila obavy Kypru. Dodal: „Dokud Turecko nesplní své závazky, nemáme jinou možnost.“ Pro EU jsou podobné výroky obzvláště rizikové, protože Turecko je v řešení přílivu migrantů stěžejním evropským partnerem. V říjnu roku 2016 ocenil jeden nejmenovaný vysoký představitel EU práci Turků ohledně přílivu migrantů: „Dělají lepší práci než dříve. To bude kladně zvýrazněno.“

V září 2015 řekl turecký ministr zahraničí: „Není spravedlivé očekávat, že Turecko bude čelit migračním tokům samo. Žádná země není schopna bojovat sama proti nelegálním migračním tokům.“ Turecko tak apelovalo na EU, aby mu byly poskytnuty finanční prostředky, které jsou potřebné pro zadržení přílivu uprchlíků. Co se týče finanční podpory, tak je EU vůči Turecku vstřícnější, než ohledně zrychlení jednání a bezvízového styku.

Turecký předseda vlády Ahmed Davutoglu oznámil, že nedokončí dohodu o zpětném přebírání migrantů, pokud nebudou snížena omezení pro turecké občany při cestování do Evropy (bezvízový styk). Francouzský prezident Hollande však varoval, že právě proto, že je třeba zastavit příliv uprchlíků, tak musí být nastaveno mnoho podmínek. EU si uvědomuje klíčovou roli Turecka při řešení tzv. „migrační krize“ tudíž ve vztahu k němu musí a postupuje velmi obezřetně a konstruktivně. EU vyjádřila ochotu poskytnout Turecku finanční prostředky na budování zadržovacích zařízení pro uprchlíky a souhlasila s určitou liberalizací vízového styku.

Turecko si je dobře vědomo své silné pozice v rámci řešení problémů s uprchlíky, tudíž si diktuje poněkud náročné podmínky: 3 miliardy euro, bezvízový styk a diplomatické laskavosti. EU následně připustila možnost jednat o finanční pomoci, kterou by v následujících letech poskytla Turecku, nicméně přesnou částku nezmínila.

V říjnu roku 2015 EU nabídla pomoc ve výši 3 miliard eur, vyhlídky na jednodušší cestovní vízum a obnovení rozhovorů o vstupu do bloku výměnou za zastavení toku migrantů do Evropy. Strany se rovněž dohodly, že budou koordinovat hraniční kontroly s cílem zpomalit příliv migrantů. Předseda summitu Donald Tusk opatrně vyjádřil optimismus. Řekl také: „Akční plán je v tomto směru důležitým krokem.“ Hollande pak zmínil, že nelze aby Turci dostávali snadno víza, dokud bude umožněn snadný přístup Pákistáncům, Afgháncům a dalším na území Turecka, kteří nakonec míří do Evropy. Dodal: „Musí také nejprve podepsat a uskutečnit dohodu o zpětném převzetí migrantů z Evropy, kteří nezískali status uprchlíka.“ Je zde patrná opatrnost EU, která chce po Turecku nejprve záruky, než by začala realizovat liberalizaci bezvízového styku (ten by se pak nejprve týkal obchodníků a studentů). Turecko se rovněž chce dostat na seznam bezpečných zemí, jejichž státní příslušníci by normálně neměli v Evropě žádat o azyl. Zde pak na straně EU panují obavy z Kurdů, kteří by vzhledem k situaci v Turecku mohli hledat útočiště v Evropě, tudíž úředníci upozornili, že všechny žádosti o azyl budou i nadále posuzovány.

Erdogan po prohlášení EU o „akčním plánu“ prohlásil, že si EU příliš pozdě uvědomila význam EU ohledně potlačení migračních toků. Turecká ministr zahraničí Feridun Sinirlioglu pak uvedl, že plán nebyl dokončen. Erdogan pak znovu zmínil klíčovou roli Turecka v řešení této otázky: „Bezpečnost a stabilita Západu a Evropy závisí na naší bezpečnosti a stabilitě. Přijali to nyní. Během rozhovorů minulý týden v Bruselu to všechno přijali. Bez Turecka se to nemůže stát. Takže pokud se to nemůže stát bez Turecka, proč jej nepřijmete do EU? Problém je jasný, ale oni nejsou otevření. Říkají ‘udělali jsme chybu v NATO, nedělejme stejnou chybu v EU’. To je ten problém.“ Erdogan tak chce vyvolat pocit v evropských politicích, že přijetí Turecka do EU je nezbytné a velmi dobře si uvědomuje pozici své země ohledně řešení „migrační krize“ a velmi dobře toho využívá. Erdogan ostře zkritizoval EU, že již dlouho volali po spolupráci ohledně řešení, ale že se jim nedostalo odezvy, dokud se nedostala do světa fotografie zesnulého dítěte na pláži. Také uvedl, že Turecko již vynaložilo 8 miliard dolarů, ale okolní svět jim poskytl pouze 417 miliónů dolarů.

Turecký premiér Ahmet Davutoglu v říjnu oznámil, že by se Turecko nemělo stát jen „koncentračním táborem“ pro uprchlíky. Nedá se dle něj prý očekávat, že EU poskytne Turecku peníze, a to pak bude zadržovat všechny migranty.

Evropská komise ve své pravidelné hodnotící zprávě, která ovšem z politických důvodů (potřeba turecké spolupráce) nebyla oficiálně zveřejněna před volbami, zkritizovala Turecko v oblasti práv, projevu svobody a nezávislosti soudnictví. Ve zprávě je uvedeno také zhoršení bezpečnostní situace a rostoucí politizace státní správy jako strany AK prezidenta Erdogana. Stále je zde očividná opatrnost EU k Turecku. EU přivírá oči nad situací v Turecku, aby neochladila vztahy a neohrozila tak selhání spolupráce ohledně migrantů. Někteří z představitelů EU doufali, že Erdogan nedosáhne při volbách většiny a bude muset vytvořit koalici. Prý by to prospělo řešení „migrační krize“. Je pravdou, že Erdogan zaujímá ostré postoje proti EU, tudíž je pro ní silným protivníkem u jednacího stolu.

EU v listopadu 2015 opět vyzvala Turecko, aby zrušilo omezení svobody sdělovacích prostředků, respektovalo lidská práva a přestalo zasahovat do soudnictví. Tuto kritiku označila Ankara za „nadměrnou a nespravedlivou“. EU rovněž vyzvala Ankaru, aby obnovila rozhovory s kurdskými bojovníky na jihovýchodě, kde došlo k násilí. Kritici rovněž vyjádřili obavu z Erdoganova tlaku na změnu ústavy, která by představovala upevnění moci prezidenta a rozšiřovala by jeho pravomoci. V současnosti je prezident v Turecku spíše slavnostní osobou.

Turecko prý pomůže EU zvládnout tok migrantů výměnou za finanční prostředky a obnovení vstupních rozhovorů. EU rovněž připustila uvolnění ohledně víz, pokud Ankara splní některá kritéria stanovená v dohodnutém cestovním plánu.

Na konci listopadu se EU s Tureckem dohodla na zastavení toku migrantů výměnou za 3 miliardy eur, obnovení rozhovorů a liberalizaci vízového styku. Částka vzešla jako kompromis, neboť Turecko chtělo tuto částku každý rok, ale EU vyjednala stejnou částku během dvou let. Peníze pak budou poskytovány Turecku. Znamenalo to velmi pozitivní krok, který pomohl vztahům EU a Turecka. Premiér Ahmet Davutoglu: „Dnes je historický den v našem procesu přistoupení k EU. Jsem vděčný všem evropským vůdcům za tento nový začátek.“ Po nějaké době lze tak vnímat skutečně pozitivní prohlášení některé ze stran.

Začátkem března 2016 naléhala EU na Turecko, aby snížilo počet přistěhovalců na území EU po tisícovku za den. Předseda Evropské rady Donald Tusk zmínil, že neexistuje žádná dobrá alternativa k efektivní spolupráci s Tureckem. Sdělil potřebu přesvědčit uprchlíky, že do Evropy existuje jiná cesta (legální), než riskovat cestu po moři či uvíznutí na hranicích. Ačkoliv Turecko začalo plnit své závazky a příliv migrantů se snížil, tak je potřeba na „krizi“ ještě usilovně pracovat. EU uvedla, že při menších tocích migrantů by začala posílat peníze Turkům, aby pomohla Syřanům a ostatním uprchlíkům. Patrně tak jde o to, aby EU v Turecku vyvolala snahu opravdu příliv migrantů zastavit. Tusk také vyzval k ukončení uzavření hranic a intenzivnějšímu zapojení partnerů, aby se Evropa vyhnula humanitární katastrofě a neohrozila se životaschopnost schengenského prostoru. Jako příklad uvedl střety uprchlíků s policií na hranicích Řecka a Makedonie.

Francouzský prezident Francois Hollande řekl: „Spolupráce s Tureckem neznamena, že bychom neměli být extrémně ostražití ohledně svobody tisku.“ Upozornil tak na události v Turecku (zatýkání novinářů, potlačování opozice), které dlouhodobě vadí EU. Ta však i nadále musí být opatrná ohledně výroků na adresu Turecka, aby neohrozila tento poněkud křehký vztah a neriskovala tak obnovení velkého toku migrantů na území EU. Merkelová řekla, že boj proti nelegální migraci je možný jen za pomoci Turecka. Není pak překvapením, že se většina evropských politiků shodla na potřebě ochrany vnějších hranic unie. I z tohoto důvodu je Turecko zkrátka nezbytným partnerem. Toho si byl vědom i Ahmet Davutoglu, když vydal prohlášení při účasti na summitu EU-Turecko v Bruselu: „Tento summit sám ukazuje, jak je Turecko nezbytné pro EU. Máme před sebou mnoho výzev. Jediným způsobem, jak reagovat na tyto výzvy, je solidarita. Na konci dne náš kontinent je náš kontinent všech dohromady. Musíme vidět celý obraz, nejen neregulární migrace, ale celá budoucnost našeho kontinentu je na stole, kde potřebujeme vzájemnou solidaritu.“ Je zajímavé slyšet od tureckého premiéra označení Evropy, jako „našeho společného kontinentu“. V tomto případě se může jednat o krok, kdy Davutoglu chce ukázat Evropě, že se s ní Turecko cítí být soudržné a patří do ní, což by následně mohlo mít za efekt snížení protitureckých nálad v rámci EU, které tvrdí, že Turecko nepatří do Evropy. Neshody ovšem nastaly ohledně svobody médií, kdy se podle předsedy evropského parlamentu Martina Schulze jedná o neodmyslitelný prvek evropské identity. Davutoglu s tím

nesouhlasil, což ukazuje, že Turecko je přece jen od Evropy odlišné. Někteří evropští politici uváděli, že EU hází své hodnoty přes palubu tím, že ustupuje Turecku zrychleným procesem bezvízového styku. Je pravdou, že omezení vízových povinností představuje určité bezpečnostní riziko pro Evropu, nicméně je třeba brát v úvahu velké nároky na Turecko (bezvízový styk znamená normálně splnění 72 podmínek). I Evropská komise se postavila na stranu Turecka a navzdory některým vládám navrhla EU, aby povolila tureckým občanům vycestování bez víz. Nicméně bylo upozornováno, že by to neznamenal pro Turecko „volnou jízdu“.

Davutoglu řekl představitelům EU, že Turecko je ochotno vzít zpět všechny migranty, kteří do Evropy vstoupí z území Turecka v budoucnu, včetně těch zachycených v jeho teritoriálních vodách. „Ve skutečnosti je naším cílem touto změnou pozice odradit je od nelegální migrace, předcházet pašerákům a pomoci lidem, kteří chtějí přijít do Evropy a podporovat legální migraci disciplinovaným a pravidelným způsobem.“ Jedná se o velmi vstřícný krok, který představitele EU značně překvapil. Záměrem tohoto skutku pravděpodobně bylo povzbudit EU k poskytnutí více finančních prostředků, přijetí každého uprchlíka ze Sýrie za navrátilce z Řecka, liberalizaci vízového styku a otevření dalších kapitol. Donald Tusk se v tomto období nebál říci: „Dny nelegální migrace do Evropy skončily“ a dodal, že výsledek jednání ukázal migrantům, že už není cesta do Evropy pro lidi, hledající lepší život. Merkelová pak pozitivně označila turecký návrh za průlom. Davutoglu pak ještě zmínil, že summit ukázal, jak je vzájemný vztah EU a Turecka důležitý.

Tusk však musel uznat novinářům, že předběžná dohoda mezi Tureckem a EU narazila na právní problémy (legalita masových přesunů lidí) a komplikace s postojem Kypru, který blokuje urychlení vstupních rozhovorů. Tusk uvedl: „Turecký návrh vypracovaný společně s Německem a Nizozemskem musí být ještě vyvážen tak, aby byl přijet všemi 28 členskými státy a institucemi EU.“

Před setkáním o uzavření migrační dohody vznikly spekulace, že by se Kypr mohl kvůli svým špatným vztahům s Tureckem pokusit o zabránění liberalizace udělování víz. Země sice nemá právo vetovat toto rozhodnutí, nicméně by se prý mohl pokusit najít spojence ve skeptických zemích jako je Francie, Španělsko a Rakousko. Turecký ministr před jednáním varoval EU před tím, že by Nikósie

mohla blokovat výkupné. Volkan Bozkir, turecký ministr pro záležitosti EU, pak konkrétně řekl: „Když byl přijat krok k řešení, když bylo dosaženo dohody o balíčku, nemělo by být dovoleno zničit celou strukturu jen kvůli... rozmaru jedné členské země EU.“ Je tak vidět, že postoje Kypru se bojí jak evropští politici, tak turečtí představitelé. Z různých prohlášení prezidenta Anastasiadise je patrné, že Kyperská republika nenechává při řešení „migrační krize“ stranou dlouhodobé spory s Tureckem a přenáší je do jednání. Tusk zcela bez shovívavosti sdělil, že dohoda mezi EU a Tureckem závisí na Kypru. Mluvčí kyperské vlády Nikos Christodoulides následně oznámil, že Kypr rozhodně nebude souhlasit s tím, aby se urychlily jednání o členství Turecka, dokud Turecko nesplní své závazky. Turecký premiér Davutoglu naopak zase uvedl, že bude tlačit na představitele EU, aby se dohodli na otevření některých kapitol, protože Turci splnili úvodní kritéria u mnoho z nich.

Přes všechny uvedené problémy (ohledně Kypru) se podařilo následně uzavřít spornou dohodu. Po uzavření dohody zůstaly pochyby, zda je vůbec legální či zda může fungovat. Toto potvrdila i Angela Merkelová, když sdělila: „Nemám žádné iluze, že to, co jsme dnes dohodli, budou provázet neúspěchy. Existují velké právní problémy, které nyní musíme překonat.“ I dle jejích slov má však dohoda nezvratný pozitivní impuls na vztah Turecka a EU. Dohoda byla ihned kritizována aktivistickými skupinami, argumentujícími tím, že důsledné dodržování mezinárodního práva je neslučitelné s kýženým návratem všech nelegálních migrantů do Turecka. Bylo také zmíněno, že Turecko není bezpečnou zemí pro migranty. Mark Rutte odvrátil pozornost na to, že cílem dohody je odradit lidi od nezákonných a nebezpečných plaveb po Egejském moři. Řekl: „Neexistuje nic humanitárního, co by zamezilo lidem, rodinám a dětem vstoupit na loď pašeráků a riskovat životy.“

Premiér Davutoglu byl z dohody nadšený: "Dnes je historický den, protože jsme dospěli k velmi důležité dohodě mezi Tureckem a EU. Dnes jsme si uvědomili, že Turecko a EU mají stejný osud, výzvy a budoucnost.“ Problémům s kyperskou otázkou se jednání vyhnula. Představitelé EU jí vynechali a otevřeli kapitolu, která Kyperskou republikou nebyla zablokována. Bezvízový styk byl pak podmíněn splněním 72 kritérií. Rozhovory rozhodně neprobíhali hladce. Během té doby proti

unii ostře vystoupil turecký prezident Erdogan, když obvinil EU, že si nenajde místo pro hrstku uprchlíků, zatímco Turecko jich hostí tři miliony. Uzavření dohody a víceméně kladná vyjádření všech představitelů, kteří se zúčastnili rozhodně vztahu EU a Turecko výrazně prospělo.

Na dohodu ohledně migrantů se dále snášela kritika, Donald Tusk na ní reagoval výrokem: „Turecko je nejlepším příkladem ve světě, jak zacházet s uprchlíky. Jsme hrdí na to, že jsme partneři.“ Tento výrok byl rozhodně vyjádřením, které mělo zpochybnit prohlášení kritiků, že dohoda znamená porušování lidských práv.

Riziko pro vztah EU a Turecka pak představovalo splnění závazku bezvízového styku. EU trvala na splnění 72 kritérií, které jsou pro to potřebné. Davutoglu však očekává od EU pomoc a pohrozil, že pokud se do června 2016 nepodaří uvolnit vízové povinnosti, tak již Turecko nebude muset plnit své závazky.

Na počátku května Evropská komise uvedla, že by se mělo přijít k postupné liberalizaci vízového styku s Tureckem. Davutoglu ohledně tohoto uvedl, že EU má nyní příležitost ukázat, že neuplatňuje dvojí standardy a že je spolehlivým partnerem. Komise rovněž popřela, že nezavírá oči nad neplněním kritérií a že se její standardy nezmenšili, ale naopak Turecko udělalo velký pokrok. Ohledně shovívavosti nad standardy lze jen spekulovat, nicméně je pravdou, že EU musí rozhodně vůči Turecku postupovat opatrně.

EU vydala v polovině května, že dosud nebyla splněna všechna kritéria pro umožnění bezvízového styku a že se toto bude muset odložit. EU rovněž uvedla, že problémem je odmítnutí prezidenta Erdogana změnit antiteroristické zákony, což je jedno z kritérií. Turecko uvedlo, že nehodlá změnit své zákony o boji proti terorismu, i kdyby to mělo znamenat kolaps bezvízového styku, protože tyto zákony jsou klíčové pro boj s kurdskými a islámskými milicemi. Turecko tímto dalo najevo, že si chce udržet možnost pro boj s radikály, navzdory tomu, že EU vyzývá k diplomatickým rozhovorům. Sport ohledně zákona vedl dokonce k výroku Erdogana: „Půjdeme svojí cestou, vy jděte také svou.“ Ačkoliv toto nemělo vážnější dopad, tak podobné výroky by měly být omezeny, aby nevznikaly zbytečné negativní emoce. Křehké vztahy mezi Bruselem a Ankarou narušilo odvolání velvyslance EU Hansjoerga Habera v Turecku. Omer Celik, turecký ministr pro záležitosti EU, řekl: První pravidlo pro všechny diplomaty je respektovat národní

hodnoty, které zahrnují společnou hodnotu úřadu prezidenta.“ Uvedl rovněž, že připomínky dotyčného velvyslance porušily toto základní pravidlo a byla provedena nezbytná reakce. Co konkrétně Haber řekl zdroje neuvádí. Je to ovšem poměrně vážný krok, který narušuje velmi křehké vztahy mezi EU a Tureckem.

Turecký prezident Erdogan se v červnu vyjádřil o vztahu následovně: „Evropa nás nechce, protože většina našeho obyvatelstva jsou muslimové... Věděli jsme to, ale snažili jsme se ukázat naši upřímnost. Půjdem a zeptáme se veřejnosti, zda bychom měli pokračovat v jednání s EU.“ Toto prohlášení opět poukazuje na frustraci z pomalých přístupových jednání. EU rozhodně nevysílá k Turecku signály, které by jej měly přesvědčit o tom, že s ním počítají. Z přístupu EU se spíše zdá, že jednají s Tureckem spíše z důvodu, že ho nechtějí ztratit jako partnera. Na druhou stranu se zdá, že ani Turecko nevyvíjí přílišnou snahu o reformy, které jsou požadovány pro vstup, nehledě na otázku Kypru. Jeden z úředníků EU rovněž uvedl, že vzhledem k tomu, že vazby Turecka jsou napjaté například s Ruskem či USA, tak potřebuje dobré vztahy s EU. Dodal také, že se příliv migrantů podařilo snížit i bez dohody s Ankarou, tudíž na ní není Evropa tak závislá. To by znamenalo, že EU není na Turecku tak závislá, jak si Turci myslí. „Cítíme, že máme pákový efekt. Nejsme pouze v rukou Turecka.“ Toto je zajímavý výrok, který by mohl Turkům naznačit, že se bez nich EU obejde a není to tak, jak si celou dobu Turci myslí. Je ovšem nezbytné, že EU Turecko přesto potřebuje, neboť migrace se v rámci působení dohody výrazně snížila.

3.3 Vývoj vztahu EU a Turecka bez ohledu na Kypr

Pod velkou kritiku ostatních politiků se v roce prosinci 2015 se dostal krajně pravicový holandský politik Geert Wilders, který ve videu vzkázal Turkům: „Vaše vláda vám lže, abyste věřili, že jednou budete členy EU. Na to zapomeňte. Vy nejste Evropané a nikdy nebudete. Islámský stát jako Turecko nepatří do Evropy. Nechceme víc, ale méně islámu. Takže Turecko, držte se od nás. Nejste zde vítáni!“ Byť se jedná o ojedinělou záležitost, tak je zcela jasné, že taková prohlášení mohou vztah opravdu narušit. Představitelé státu jej asi dokážou přijmout jako výjimku a pohlížet na situaci s nadhledem, nicméně v turecké veřejnosti mohou i ojedinělá prohlášení tohoto typu vyvolat silně protievropské nálady. Politici by se měli takových zjevných útoků vyvarovat.

Nejstarší dostupné články se datují do poloviny roku 2012. V červnu 2012 kvitovalo Turecko zvolení nového francouzského prezidenta Françoise Hollanda, který představoval, na rozdíl od svého předchůdce Nicolase Sarkozyho, volnější přístupové rozhovory. Turci označovali Sarkozyho za blok, zejména proto, že se netajil názorem, že Turecko nepatří do Evropy s ohledem na kulturní faktory. Hollande k této problematice přistupoval objektivněji, když zohledňoval faktory politické a ekonomické. Turecko tedy v tomto člověku vidělo „světlejší zítřky“, nicméně i Hollande byl, na základě jeho kritérií, ke vstupu Turecko do EU skeptický. Byl také zmíněn již dřívější zásah do vztahu Turecka a Francie popíráním genocidy, které je dle francouzského parlamentu nezákonné.

Ke konci roku 2012 promluvila do vztahu hodnotící zpráva Evropské komise, kde byly vyjádřeny zvyšující se obavy o reformy v Turecku, konkrétněji pak byly zmíněny obavy o dodržování základních práv. Turecko hodnotící zprávu pochopitelně odmítalo s tím, že je neobjektivní a nezohledňuje rozšíření práv náboženských menšin. V článku je také odkazováno na věznění téměř stovky novinářů, tisíců aktivistů, právníků, politiků, vojenských důstojníků a dalších za spiknutí proti vládě nebo podporu zakázané kurdské vojenské junty.

Turecký prezident v tomto období vystoupil s projevem, kde vyjádřil zklamání z pomalého procesu přístupových jednání, které má dle jeho názoru negativní vliv na vztah. Velkou pozornost je pak třeba rozhodně věnovat výroku: „EU ztratí Turecko, pokud nebude přijato do roku 2023.“ Zcela jasně tak turecký prezident dal EU ultimátum. Lze také pozorovat rozpor mezi politiky v jedné zemi. Zatímco kancléřka Angela Merkelová se staví proti členství Turecka v EU a chce spíše privilegované partnerství, tak ministr zahraničí Guido Westerwelle podporuje plné členství a vyzývá EU k jednání: „Je to špatné pro obě strany a příští rok chceme udělat nový začátek.“ Vztahu EU a Turecka nepomáhají ani prohlášení, které učinil například ministr hospodářství Turecka Zafer Caglayan, když zesměšňoval Nobelovu cenu míru pro EU a označil blok za nejvíc pokryteckou organizaci na světě, která drží Turecko 50 let za dveřmi. Takové výroky mohou vzbudit zbytečné emoce jak u politiků, tak u obyvatel EU, kteří následně mohou ztrácet objektivnost v této problematice a budovat tak protiturecké nálady.

V samotném závěru roku 2012 Turecko zkritizovalo EU za dvojí pohled na kandidátské země a obvinilo blok, že podkopává důvěru turecké společnosti. Ankara má prý stále zájem na členství navzdory tomu, že klesající podporu obyvatel. Egemen Bagis, ministr pro evropské záležitosti uvedl znovu, že byla ignorována například odvážná reforma, rozšiřující práva náboženských menšin a že v současné době neexistuje v Evropě reformističtější vláda, než ta jejich. Celkově byla zpráva ze strany Turecka hodnocena jako nepodložená a neobjektivní. Rovněž bylo odmítnuto, že by Turecko bylo pro Evropu zátěží. Bagis uvedl, že zatímco Evropa je v hospodářské krizi, tak Turecko prožívá nejdemokratičtější, prosperující, moderní a transparentní období své historie. Odkazuje tak na to, že by vstup Turecka byl pro EU spíše přínosem, než zátěží.

Hlavní turecký vyjednaváč o přistoupení k EU v únoru 2013 řekl, že je načase, aby se EU rozhodla, zda se Turecko může připojit k bloku a uvedl, že by to mělo být povoleno, i kdyby některé země vznesly námitky. Egemen Bagis, turecký ministr pro zahraniční záležitosti EU, uvedl: „Chceme být v EU, ale EU musí přijmout rozhodnutí. Zahájit proces jednání s Tureckem bylo jednomyslné rozhodnutí a pouze jednomyslné rozhodnutí by mohlo ukončit tento proces. Pokud existuje něco na EU, co bych rád zkritizoval, tak je to princip jednomyslnosti.“ Toto prohlášení ukazuje frustraci Turecka z vývoje jednání, respektive z toho, že Kypr jakožto člen EU blokuje některé přístupové kapitoly. Proto také Turecko přišlo s návrhem, že by mělo být přijato i přes námitky některých států (proti členství se například staví i Francie a Německo). Bagis také ospravedlňoval tureckou frustraci: „Samozřejmě, každá země má svoji pýchu. Tak jako ta má. A žádná země nebyla v čekárně (EU) 54 let. Někdy se mohou zdát naše reakce emocionální, ale pomyslete, kdyby někdo byl v naší kůži.“ Z tohoto hlediska je frustrace pochopitelná, ale nicméně je nutno zohlednit, že otázka přistoupení Turecka je příliš náročná. Bagis vyvracel, že má Turecko nevýhodnou pozici, což je argument některých evropských politiků (tvrzení, že Turecko nepatří do Evropy). „Turecko je nejvýchodnější část Západu a nejzápadnější část Východu. Tento kontinentální projekt se může změnit na globální mírový projekt.“ Bagis tak chtěl vyjádřit, že by Turecko mohlo být mostem mezi Západem a Východem a být tak vlastně světově prospěšné.

Německá kancléřka Angela Merkelová uvedla, že je pro nové rozhovory ohledně přistoupení Turecka, aby se tím oživil celý proces. Řekla: „Myslím si, že je před námi dlouhá vyjednávací cesta. Přestože jsem skeptická, souhlasila jsem s pokračováním diskuzí o členství. Zapojujeme se do nich s otevřeným výsledkem. V nedávné době se vyjednávání poněkud zastavila a já jsem za to, aby se otevřela nová kapitola a udělal se tím krok kupředu.“ Tento výrok byl rozhodně pozitivem ve vztahu mezi blokem a Tureckem, nicméně mohlo jít jen o uklidňující faktor pro Turecko, protože Merkelová se netají tím, že je spíše pro privilegované partnerství než pro plné členství. Tayyip Erdogan, tehdy ještě premiér, zprávy pochopitelně vítal. Členové její Křesťanskodemokratické unie (CDU) Guenther Oettinger a Ruprecht Polenz kritizovali Merkelovou za prosazování privilegovaného partnerství, jež označili za zaniklou. Dle nich by se rozhovory měly vést jen za účelem plného členství. Oettiger dokonce řekl, že kancléřka a její francouzští kolegové budou prosit na kolenou Ankaru se slovy ‘přátelé, přidejte se k nám’.

V dubnu 2014 přijalo Turecko nový azylový zákon, nicméně v něm zůstaly zakotveny omezení pro uprchlíky přicházející z neevropských zemí. EU v reakci na toto uvedla, že jde o jasný závazek vybudovat účinný systém řízení migrace v souladu s evropskými a mezinárodními standardy. Nový zákon však nedokáže zrušit geografické omezení, které jsou široce kritizovány skupinami zaměřujícími se na lidská práva. Lidé, kteří přicházejí do Turecka z neevropských zemí, budou mít status „podmíněného uprchlíka.“ Zrušení geografického omezení azylů je pro Turecko důležitou podmínkou pro vstup do EU.

Na konci dubna 2013 se Turecko stalo partnerem Šanghajské organizace pro spolupráci (SCO), která je vedená Ruskem a Čínou. Turecký ministr zahraničí Ahmet Davutoglu uvedl: „Je to pro nás skutečně historický den. Touto volbou Turecko prohlašuje, že náš osud je stejný jako osud zemí SCO. Organizace je regionální bezpečnostní blok pro boj s hrozbami, které představuje radikální islám a obchod s drogami z Afghánistánu. Turecko projevilo zájem o užší vazby se SCO v době, kdy cítí frustraci z pomalého procesu přístupových jednání s EU.

Turecko v květnu 2013 uvedlo, že trpí podepsáním celní unie s EU. Dohoda znamená, že země, které podepíší obchodní dohodu s EU, mají automatický přístup na turecký trh, ale Turecko nemá pro svůj vývoz stejný vzájemný prospěch.

Turecko toto zmínilo v rámci jednání mezi EU a Spojenými státy o volném obchodu. Apelovalo na oba aktéry, že pokud se chystají vytvořit transatlantický hospodářský prostor, tak by Turecko mělo být jeho součástí. Nejmenovaný diplomat EU řekl: „Chápu turecké obavy. Máme celní unii s Tureckem, kde jsou naše ekonomiky značně integrovány. Taková dohoda bude mít značné následky pro Turecko. Myslím, že zájem Turecka o diskuzi je normální.“

V červnu 2013 EU vyjádřila znepokojení nad zásahem policie proti protivládním demonstrantům a vyzvala premiéra Erdogana, aby vyšetřil případné použití nadměrné síly. Upozorněno bylo na použití slzného plynu a vodních děl proti davu tisíců lidí. Policie však nerozlišovala, zda se jedná o rodiny s dětmi nebo lidi v maskách, kteří aktivně bojovali. Stefan Fuele, který dohlíží na přístupová jednání Turecka s EU, uvedl: „Jakýkoliv přístup založený na konfrontaci a rozdělení je zdrojem ještě vážnějšího znepokojení nejen pro tureckou společnost, ale také pro EU.“ Chtěl tím říci, že EU prosazuje pokračování dialogů mezi demonstranty a vládou, než aby docházelo k násilnému potlačování. Fuele rovněž vyzval vlády, které se zdráhají posunout se v přístupových jednání, aby překonaly svůj blok a pomohly Turecku při jeho reformách. Je pravdou, že posun v přístupových jednání by vytvořil tlak na Turecko, aby pokračovalo v reformách a následkem toho by se pak omezily i tyto akty násilí proti demonstrantům.

V souvislosti s děním v Turecku docházelo i ke sporům mezi evropskými politiky. Vznikly neshody ohledně toho, jak se vůči Turecku zachovat. Někteří odmítali posun v rozhovorech a „odměnit“ tak Erdogana za jeho zásahy vůči demonstrantům. Jiní však zase zastávali názor, že odložení rozhovorů by bylo pro Turecko ranou a je třeba prosazovat jednání o nových kapitolách a napomoci tak k dosažení dialogu a stability. Je ovšem nezpochybnitelné, že zásahy rozhodně nebyly v souladu s myšlenkou EU na svobodu projevu.

Turecko nařknulo Angelu Merkelovou, že využívá Turecko jako materiál pro domácí volby tím, že kritizuje odezvu vlády na protivládní protesty. Mnoho zemí EU podporovalo v červnu posunutí jednání a argumentovali tím, že Evropa by měla využít rostoucího vlivu Ankary na Středním východě. Jeden z vysokých tureckých diplomatů dokonce prohlásil, že v případě neotevření další kapitoly by Turecko mohlo zcela pozastavit jednání s EU. Přestože byli ostatní turečtí představitelé

zdrženlivější, tak uznali, že by toto rozhodnutí (neotevřít kapitolu) bylo dalším negativním jevem v jednání. Je pravdou, že od německých politiků se snášela značná kritika zásahů turecké vlády proti demonstrantům, která následně měla vliv na voliče s přistěhovaleckým (tureckým) původem. Z prohlášení politiků bylo patrné rostoucí napětí mezi Německem a Tureckem. Ankaře vadilo, že Němci na poslední chvíli chtěli blokovat posun v jednání. Němci, především představitelé vládnoucí strany Angely Merkelové, zase uváděli, že jsou zatím nespecifikované „problémy“, ale po celou dobu kritizovali a vyjadřovali „zděšení“ nad situací v Turecku. Ostatní země preferují posun v jednání a argumentují tím, že rychle rostoucí ekonomika, mladí obyvatelé a diplomatický vliv Turecka posílí EU.

Strana Angely Merkelové se rovněž staví proti členství Turecka v EU z důvodu, že je to příliš velká ekonomika, která by „přetěžovala“ blok. Nicméně mluvčí německé vlády vydal prohlášení, že nezpochybňují přístupový proces: „Nemluvíme o tom ‘jestli‘, ale o tom ‘jak‘ pokračovat v procesu přistoupení. Italská ministryně zahraničí Emma Bonino uvedla, že není doba na zavření dveří Turecku. „Pokud uděláme chybu, že budeme komplikovat Tureckou cestu do EU, tak zítra nebudeme mít na mezinárodní scéně důvěryhodnou Evropu.“ Je tak zřejmé, že v EU panují obavy, aby toto blokování jednání neuvrhlo EU do „špatného světla“.

Koncem července 2013 EU skutečně odložila přibližně o čtyři měsíce vstupní rozhovory s Tureckem, ale uvedla, že cesta do EU pro něj zůstává otevřená. Německo, podporované Rakouskem a Nizozemskem tedy nakonec prosadilo blokování rozhovorů z důvodu nedávných zásahů proti protivládním demonstrantům. Krok EU byl předem diskutován s Ankarou, aby se zmírnila její reakce a nenarušil se tak výrazně vzájemný vztah. Toto se dá vnímat jako krok, který měl varovat Turecko, že dodržování lidských práv a svoboda projevu musí být dodržována a prohřešky nebudou přehlíženy. Nicméně z pohledu Turecka jde o další zpomalení už tak téměř stagnujících vstupních rozhovorů, což pochopitelně musí zhoršovat jeho proevropské nálady.

Hlavní turecký vyjednavatel řekl, že Turecko se pravděpodobně nikdy nepřipojí k EU. Uvedl, že je toho názoru, že Turecko by mělo raději jednat o speciálním přístupu na evropský trh jako má například Norsko. Problémem podle Bagise jsou předsudky Evropanů o tom, že Turecko je kulturně diametrálně odlišné. Tento

výrok je nejspíše výsledkem narůstající frustrace, kterou Turci pocítují ze zdouhavého jednání, kdy už přestávají věřit, že by EU skutečně stála o jejich členství. Turecký velvyslanec Yenel sdělil, že pokud se nezdaří jednání o Kypru, tak Ankara pravděpodobně bude muset uznat, že se jednání zcela zastavilo.

Evropská komise začátkem října 2013 ocenila turecké reformy a oznámení o balíčku zákonů, jehož cílem je zachránit mírový proces s kurdskými povstalci. Názory evropských politiků se ovšem stále liší. Někteří si myslí, že Evropa může těžit na rychlém ekonomickém růstu Turecka, jiní se bojí toho, že by tímto krokem EU hraničila se státy jako Sýrie, Irák a Írán. EU se rozhodla obnovit přístupová jednání, což uvítal turecký ministr zahraničí Egemen Bagis, který sdělil, že doufá v nový začátek ve stabilních vztazích mezi Ankarou a blokem. Bagis uvedl: „Doufáme, že vztahy Turecka s EU budou spravedlivější a zažijeme období, kdy budou odstraněny nelogické a zbytečné politické překážky.“ Erdogan zašel s kritikou EU ještě dále: „Je jediná práce EU připravovat zprávy o pokroku Turecka? EU je extrémně aktivní v kritikách kandidátských zemí a my čekáme na to, aby přišla se sebekritikou a zprávou o vlastním pokroku.“ Erdogan tak jasně naznačil, že nesouhlasí s postojem EU vůči Turecku a vlastně zesměšňuje hodnotící zprávy Evropské komise. Bagis po zahájení rozhovorů také oznámil, že mnoho Turků nedokázala pochopit, proč EU hlasitěji nevystupovala proti situaci v Egyptě a Sýrii, kde došlo k občanským nepokojům. Znovu tak turecký představitel narážel na, podle něj neoprávněnou, kritiku zásahů policie proti demonstrantům.

Turecký premiér vyzval Angelu Merkelovou, aby Německo projevilo větší podporu pro členství Turecka v EU. Připomněl to, že v Německu žije velký počet Turků. Merkelová toto však okomentovala tím, že není tajemstvím její postoj a se její názor nezměnil. Zopakovala, že je skeptická vůči plnému členství Turecka, ale že to nebrání pokračování rozhovorů a že je pro odblokování některých kapitol. Zde lze ocenit objektivitu Merkelové, která navzdory svému přesvědčení zachovává korektnost a nevystupuje proti jednáním, ale je mu otevřená. Erdogan při svém projevu ospravedlňoval kroky proti demonstrantům s tím, že podniká pouze nezbytné kroky proti pokusům o narušení právního státu. Erdogan rovněž řekl: „Mnoho otázek, jako jsou záležitosti Sýrie a Egypta umožnilo všem vidět, že EU potřebuje Turecko, a nikoliv Turecko EU.“ O tomto výroku by se však dalo

polemizovat. Na jednu stranu je dobré mít v této oblasti spolehlivého partnera. Na druhou stranu je otázkou, zda je dobré rozšířit hranice EU přímo k zemi, kde probíhá válka. Erdoganův postoj „vy potřebujete nás, ne my vás“ by však mohl vzájemné vztahy ještě více ochladit.

V březnu 2014 zvítězila ve volbách opět Erdoganova strana s poněkud překvapivě vysokou podporou. Evropští politici projeví obavy, že toto vítězství prohloubí propast mezi blokem a Tureckem, protože Erdogan je autoritářský a nepředvídatelný. EU si však uvědomuje, že musí v jednáních postupovat konstruktivně a cesta nepovede případným zastavením jednání. I když nebude dosaženo pokroku, je důležité udržet dobré kontakty s Tureckem z důvodu regionální bezpečnosti a jeho pozicí v NATO. Upozorněno bylo na jeho citlivou pozici poblíž Sýrie a Íránu.

Začátkem října 2014 Evropská komise opět kritizovala Turecko. Tentokrát to, že nebyla zajištěna nezávislost soudů a oznámila, že je zapotřebí diskuze o právech. Nejmenovaní úředníci upozorňovali, že Komise má pochybnosti ohledně nezávislosti soudnictví a o dodržování základních práv. Úředníci EU se domnívají, že zintenzívnění přístupových jednání je nejlepším způsobem, jak Turecku pomoci reformovat.

Turecku neprospělo rozhodnutí Velké Británie o vystoupení EU, protože tím ztratilo velkého podporovatele jeho vstupu. Turecký ministr pro EU uvedl: „Turecko je významnou evropskou mocností... Evropa potřebuje nový začátek a novou vizi a bude muset zahrnout i Turecko.“ Snažil se tak naznačit, že Turecko by vlastně mohlo nahradit pozici Velké Británie v rámci EU.

V červnu 2016 proběhl v Istanbulu sebevražedný atentát, což jen podpořilo vzdorování Turecka, aby si zachovalo svůj protiteroristický zákon. Turecký ministr zahraničí Mevlut Cavusoglu uvedl: „Turecko dnes bojuje proti terorismu. Nové požadavky namířené proti Turecku povzbuzují teroristy. Nemůžeme provádět žádné změny našich protiteroristických zákonů.“ Jde o jasný vzkaz, který se krátce po atentátu dá pochopit, že Turecko tento zákon měnit nechce, i když tím ztrácí přízeň EU.

V červenci krátce po neúspěšném pokusu o převrat uvedl prezident Erdogan, že by mohlo být zváženo opětovné použití trestu smrti, že by o něm vláda diskutovala

s opozicí. Pochopitelně to zvedlo vlnu nevole u představitelů EU. Německý ministr zahraničí Frank-Walter Steinmeier: „Znovuzavedení trestu smrti by zabránilo úspěšnému vyjednání o vstupu do EU.“ Německo tak jasně naznačilo, že je třeba, aby Turecko jednala s osobami odpovědnými za pokus o převrat v souladu se zásadami právního státu. Federica Mogherini uvedla, že legitimní instituce musí být chráněny a varovala tureckou vládu, aby se vyhnula krokům, které by poškozovaly ústavní pořádek. Jiní ministři vyjádřili obavy z událostí, které mohou nastat. Johannes Hahn řekl, že má dojem, že si vláda připravila seznamy těch, kteří mají být zatčeny ještě před uskutečněním převratu. Vyjadřují tak podezření, že vláda se chce pod záminkou potrestání pučistů zbavit všech „nepohodlných“ lidí, jako třeba některých soudců. Hlavní myšlenkou, kterou chtěli sdělit všichni představitelé EU bylo „Turecko nemůže vstoupit do EU, pokud obnoví trest smrti. Je to nepřijatelné“. Angela Merkelová pak krátce poté navrhla, aby byly pozastaveny přístupové rozhovory s ohledem na zatýkání podezřelých z pokusu o převrat v Turecku. Host Seehofer doplnil: „Pokud vidíme, jak Turecku ničí právní stát..., musí být jednání o členství okamžitě zastavena.“ Názor EU o přerušení rozhodně podpořily i další výroky z úst Erdogana: „Co dnes turečtí lidé říkají? Chtějí obnovit trest smrti. A my jako vláda musíme poslouchat to, co lidé říkají.“ Prezident také vyhlásil výjimečný stav, který mu umožňuje podepisovat nové zákony, aniž by je předtím parlament schválil. Tyto skutečnosti podporují názor, že Erdogan se v zemi chová značně autoritářsky. Rakousko velmi hlasitě volalo po okamžitém zastavení jednání o vstupu, což odmítl předseda Evropské komise Jean-Claude Juncker s tím, že momentálně by to bylo kontraproduktivní. Zřejmě se tak Juncker bojí, že by tento fakt podpořil násilí v Turecku, což se zdá jako opodstatněný strach. Daleko méně shovívavosti projevil dánský mluvčí vládnoucí liberální strany Micheal Aastrup: „Mělo by to vést nejen k přerušení jednání, ale k úplnému zastavení a odstranění Turecka ze seznamu kandidátských zemí.“ Erdogan zase EU obvinil z nedostatku solidarity při řešení pokusu o převrat. Je naprosto jasné, že události ohledně pokusu o převrat v Turecku výrazně vstoupili do jeho vztahu s EU a došlo k velkým rozkolům, které ukázaly, že se členské země značně liší v oblasti uplatňování práv.

Johannes Hahn, který se stará o rozšiřování EU, vyzval Turecko, aby objasnilo, zda chce a může přijmout podmínky EU. Otevřená přístupová otázka prý zatěžuje

vztahy mezi EU a Tureckem. Situace v Turecku podle něj není taková, která by měla přispět ke stabilitě EU. Zároveň zdůraznil, že kritéria je třeba splnit a nejsou obchodovatelná. Toto je protiklad turecké frustrace, která vzniká ze zdlouhavých jednání o vstupu. Hahn tak upozorňuje, že chyba rozhodně není jen na straně EU, ale i v neochotě Turecka přijímat reformy. Turecko také tvrdí, že v zemi se projevují protievropské nálady, které tlačí vládu do ukončení jednání. Jen to podtrhuje fakt, že vztahy EU a Turecka se v poslední době výrazně zhoršily.

Od pokusu o převrat se situace příliš nezměnila. Evropští politici spekulují, zda přerušit či nepřerušit jednání o členství Turecka v EU. Turecko pak obviňovalo EU z nedostatečné solidarity a obhajovalo své postupy proti lidem podezřelým z převratu. Celkově by se dala po pokusu o převrat hodnotit jako evropská kritika Turecka a turecké obhajování. V listopadu roku 2016 pak turecký prezident Erdogan prohlásil, že v případě zastavení rozhovorů o členství může Evropu zavalit nová migrační vlna. Zároveň však bylo doplněno, že žádná ze stran nestojí o kolaps vzájemných vazeb. Tato Erdoganova hrozba reflektuje napjaté vztahy mezi EU a Tureckem z poslední doby, které rozhodně ani jedné straně neprospívají. Obě strany totiž připustily, že se navzájem potřebují. Erdoganovy výroky celkově vztahu neprospívají. Turecký prezident např. připustil, že by se mohlo uspořádat referendum o pokračování přístupových jednání a pravidelně říká, že v EU panuje islamofobie. Jednou dokonce uvedl, že se Německo chová jako v době fašismu (reakce na neumožnění vystoupení tureckých ministrů na demonstracích v Německu). Zatímco se zdá, že všichni zainteresovaní politici se snaží mluvit obezřetně, tak Erdogan si zjevně nebere servítky. Připustil totiž také, že „neuzavírá knihu“ o EU, ale že má i jiné možnosti, např. vstup do Šanghajské organizaci o spolupráci. Je nutné taky zmínit, že s vývojem situace v Turecku se také stále nedokázala zrealizovat liberalizace vízového styku.

Trochu pozitivní nálady vnesla do vztahu Evropská komise, která přišla s návrhem na rozšíření celní unie s Tureckem. Celní unie by tak zahrnovala služby a většinu zemědělských produktů. Toto gesto bylo rozhodně dobrým krokem, který alespoň částečně pomohl jinak velmi napjatému vztahu mezi EU a Tureckem. Komise ovšem v dubnu 2017 vyjádřila pochyby nad těsným úspěchem Erdogana v referendu, které mu zajistilo rozšíření pravomocí a vyzvala Turecko, aby údajně

nesrovnalosti vyšetřilo. Bylo sděleno, že Evropská komise prezidentovi gratulovat nebude a že se Turecko přibližuje směrem k poloautoritářskému režimu. Někteří němečtí politici v reakci na výsledek referenda opět vyzvali k zastavení přístupových jednání, protože tento výsledek je pro tureckou demokracii „krokem zpět“. Joachim Herrmann, bavorský ministr vnitra, řekl: „Je na čase skončit přístupová jednání. Musíme sami sobě přiznat, že s Tureckem neexistují společné perspektivy.“ Norbert Roettgen, člen CDU, pak ještě uvedl, že předstírání toho, že Turecko může vstoupit do EU, by bránilo Evropě ve vytvoření nového, realističtějšího vztahu s Tureckem.

Na začátku července 2017 vyzval evropský parlament, aby byly pozastaveny vstupní rozhovory v případě, že by Ankara plně realizovala plány na rozšíření pravomocí prezidenta Erdogana. Kati Piri z evropského parlamentu sdělila: „Zdá se, že současná strategie Evropské komise a představitelů EU ohledně Turecka je čekat na zlepšení situace v zemi. To napomáhá autoritářství prezidenta Erdogana.“ Turecko toto odmítlo prostřednictvím ministra pro evropské záležitosti Omera Celika, který uvedl, že rozhodnutí je založeno na nepravdivých tvrzeních a obviněních a že poškozuje pověst dotčené instituce. Touto výzvou parlamentu se vztah EU a Turecka zcela jistě opět o něco ochladil. Turecký vicepremiér Numan Kurtulmus pak vyjádřil pochyby, zda se EU, vzhledem ke svému postoji a chování, chce opravdu rozšířit.

Zhoršující situace mezi EU a Tureckem byla zjevná i na postoji Německa. Nejprve jeho představitelé vyzvali k přerušení příprav jednání o modernizaci celní unie a následně v září 2017 Merkelová prohlásila: „Je jasné, že Turecko by se nemělo stát členem EU. Budeme mluvit s našimi kolegy, abychom zjistili, zda se nám podaří dosáhnout společného postoje k tomu, abychom mohli ukončit přístupová jednání.“ Z těchto slov plyne, že se krize velmi prohloubila a přístupová jednání jsou na pokraji zhroucení. Omer Celik to označil za „útok na základní principy Evropy“ a uvedl: „Budou budovat berlínskou zeď z cihel populismu.“ Dle tureckého ministra se tak toto prohlášení souvisí s bojem o kancléřský post v Německu, kdy se Merkelová a její hlavní vyzyvatel Martin Schulz snaží získat co největší přízeň voličů. Schulz se od začátku kampaně staví ostře proti členství Turecka v EU.

Jiní evropští politici však upozorňují, že je třeba zachovat vztahy s Tureckem. Pravděpodobně tak činí z obav přílivu uprchlíků na území Evropy a další zhoršení situace v Turecku (pronásledování novinářů apod.). Kati Piri také uvedla domněnku, že postoj Německa momentálně vyplývá jen z předvolebního období za účelem přesvědčit voliče. Turecký ministr Omer Celik označil přístup EU jako dětskou hru. Řekl, že je nepřijatelný přístup „teď jsem rozhovory zastavil, teď jsem je restartoval“. Označil také Turecko za velmi důležitou a strategickou zemi. Celik tak opět naznačil frustraci Turecka z de facto stojících rozhovorů. Jednání sice oficiálně nikdo nezastavil, nicméně vzhledem k situaci v Turecku se nikam neposouvají. Celik také uvedl, že se Turecko cítí zrazeno, protože zatímco splnilo své sliby, tak EU se k nim otočila zády v nejtěžších chvílích.

V říjnu 2017 začali někteří evropští politici začali volat po omezení finančních prostředků pro Turecko, protože to prý v současné době nemá žádný smysl. Na konci listopadu 2017 pak bylo vydáno prohlášení, že v následujícím roce budou sníženy rozvojové půjčky. „Dokud Turecko nerespektuje svobodu projevu, lidská práva a odklání se od evropských demokratických standardů, tak nemůžeme tento režim financovat z prostředků EU.“ Jedná se zřejmý záměr varovat Turecko, že situace v zemi nebude Evropou přehlížena.

V lednu 2018 se opět vyjádřil negativně turecký ministr pro záležitosti EU, když uvedl, že žádná jiná možnost, než plné členství Turecka v EU není možná. Rovněž uvedl, že migrační dohoda s Uníí nefunguje dobře a „technicky není důvod, aby Turecko drželo tuto dohodu“. V případě, že by jednání o členství Turecka definitivně selhala, je pravděpodobné, že by se vztah omezil jen na obchodní záležitosti.

Koncem března 2018 uvedli vedoucí představitelé EU, že summit s Tureckem nepřinesl žádné odpovědi a víceméně vztah nikam neposunul. Navzdory všem obavám a kritice však EU nechala Turecku stále otevřené dveře. Turecký prezident uvedl: „Doufáme, že jsme opustili těžké časy s EU. Turecko a EU jsou dlouhodobými strategickými partnery. Byla by velká chyba, kdyby blok vynechal Turecko z politiky rozšiřování.“ Situace ohledně jednání tedy zůstala neměnná. Rozhovory oficiálně probíhají, ale téměř se neposouvají. Zdá se však, že EU v obavách z následků nechce přerušit dialog s touto kandidátskou zemí.

Závěr

Na základě analýzy článků, které k tématu vyšly mezi roky 2010 a 2018 ve zpravodajské agentuře Reuters, je zřejmé, že kyperský konflikt má velký význam na vztah EU a Turecka. Jednou z podmínek, kterou musí Turecko splnit pro přijetí do EU je vyřešení tohoto konfliktu, což zainteresovaní politici několikrát ve výročích naznačili. I kdyby se EU jako celek rozhodla postupovat v přístupových rozhovorech bez ohledu na Kyperskou republiku, tak je překážkou kyperské členství v bloku. Kyperská republika dlouhodobě zastává postoj, že dokud se konflikt na Kypru nevyřeší a nedojde ke sjednocení a stažení tureckých vojáků z ostrova, tak bude blokovat vstupní jednání Turecka do EU. Zde je však problém s nedůvěrou, kdy Turci rozhodně nechtějí své vojáky stáhnout, protože ti dle tureckého výkladu budou hájit zájmy svých občanů na ostrově. Ohledně kyperského konfliktu tedy nemluvíme o ohrožení, ale o nepřekonatelné překážce.

Lze konstatovat, že hypotéza 1 se potvrdila. Tato hypotéza předpokládala, že kyperská otázka dlouhodobě problematizuje vztahy EU a Turecka. Od vstupu Kyperské republiky do EU se konflikt stal vnitřní záležitostí Unie a kandidátská země Turecko fakticky okupuje území EU. Ohledně konfliktu se pak Turecko dostalo na pokraj války s dalším členem EU Řeckem. Mnoho politiků ve svých projevech vyzvalo vůdce obou stran a jejich spojence (Řecko a Turecko), aby udělali vše pro řešení. Všichni ví, že konflikt je překážkou tohoto rozšíření EU. Vznikly dokonce názory, že některé země nemají na vyřešení konfliktu zájem, protože by to znamenalo posun v jednáních. Proti vstupu Turecka se dlouhodobě staví Německo, Francie a Rakousko. Jako hlavní překážky tureckého členství jsou často uváděny zákony. Představitelé EU dlouhodobě kritizují Turecko v otázce dodržování základních lidských práv, svobody projevu, nezávislosti soudů a turecký protiteroristický zákon. EU také po neúspěšném pokusu o převrat v roce 2016 vyjádřila obavy nad zatýkáním tisíců lidí a značném posilování Erdoganovi moci, zejména po referendu v roce 2017, kdy došlo ke změně turecké ústavy a prezidentovi byli rozšířeny pravomoci. Představitelé Unie tento fakt označovali jako posun k autoritářskému režimu a krok směrem od EU.

Hypotézu 2 lze rovněž označit za potvrzenou. Tato hypotéza předpokládala ustoupení kyperského konfliktu do pozadí s ohledem na zvýšenou pozornost k tzv.

„migrační krizi“. Od roku 2015 bylo agenturou Reuters vydáno mnoho článků na toto téma a Kypr ustoupil do pozadí. Je však pravdou, že po celou dobu (až července 2017) probíhala jednání o znovusjednocení. Tudíž by se dalo mluvit o dvou rozdílných faktorech, které probíhaly současně, ale více ve středu zájmu byla migrace, která aktivně „trápila“ Evropu, zatímco kyperský konflikt se Evropanů „přímo netýká“. Je však důležité poznamenat, že na vztah EU a Turecka mají dlouhodobě vliv jak kyperská otázka, tak situace v Turecku ohledně dodržování lidských práv a od roku 2015 se k nim připadala „migrační krize“, která se těší velkému zájmu politiků i novinářů. Dá se však potvrdit, že jednání o migrační dohodě velmi ovlivňuje vztah EU a Turecka a budí velké emoce.

Výzkumnou otázku, zaměřující se na výhody a nevýhody přijetí Annanova plánu, nebylo možné zodpovědět, protože se k této problematice v analyzovaných článcích nikdo nevyjadřoval.

Dá se těžko odhadnout, zda by ukončení přístupových rozhovorů konflikt ještě prohloubilo. Je pravdou, že by tím strany ztratily povinnost hledět na Kypr z širšího hlediska, že by „mohl ovlivnit jednání“ a mohlo by docházet k agresivnějším výrokům. Nicméně se dá říci, že vyřešení sporu je hlavně na vůdcích kyperských stran, kteří mají primární vliv na jeho vývoj a EU s Tureckem jsou v pozici spojence, kteří se snaží podpořit svoji stranu.

V úplném závěru se tedy dá říci, že kyperský konflikt zcela určitě ovlivňuje vztah mezi EU a Tureckem a rozhodně se nedá předpokládat, že by bez jeho vyřešení byla možnost, aby se Turecko stalo členem bloku. Co se týče dalších výzkumů, které by mohly pomoci tuto problematiku důkladněji poznat a pochopit, tak by bylo rozhodně zajímavé věnovat pozornost analýze možného vývoje situace na Kypru a předpokladům rozuzlení konfliktu s ohledem na požadavky obou stran. Zájem by rovněž mohla vzbudit práce zaměřená na perspektivu tureckého členství v EU a možné alternativy (např. privilegované partnerství prosazované Německem).

Zdroje a seznam použité literatury

- DALBY, Simon. Critical geopolitics; discourse, difference, and dissent. *Environment and Planning: Society and Space*, 1991, (9), s. 261-203.
- DALBY, Simon, a kol. *The Geopolitics Reader*. 2. vydání, Routledge, 2006, 302 s., ISBN: 978-0415341486.
- DODDS, Klaus. Political geography III: critical geopolitics after ten years. *Progress in Human Geography*, 2001, 25 (3), s. 469-484.
- DOSTÁL, Petr, a kol. Turkey's Bid for European Union Membership: Between "Thick" and "Thin" Conceptions of Europe. *Eurasian Geography and Economics*, 2013, 52(2), s. 196-216, ISSN: 1538-7216.
- HRADEČNÝ, Pavel. Řekové a Turci: nepřátelé nebo spojenci?. Praha: Lidové noviny, 2000, 226 s. ISBN 80-7106-378-9
- THEOPHANOUS, Andreas. Revisiting the Cyprus question and the way forward. *Turkish Policy Quarterly*, 2017, 15(4), s. 37-50.
- THIM, Michal. Evropská unie a Turecko. Policy Paper, Asociace pro mezinárodní otázky, 2007, 2, s. 1-23.
- Thomson Reuters. [online]. New York: 2018. Dostupné z: <https://uk.reuters.com/>
- TUATHAIL, Ó Gerard; AGNEW, John. Geopolitics and discourse: Practical geopolitical reasoning in American foreign policy. *Political Geography*. 1992, 11(2), s. 190-204.
- TUNKROVÁ, Lucie; ŠARADÍN, Pavel. *Turecko a Evropská unie: česká a turecká perspektiva*. 1. vydání, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007, 153 s. ISBN 978-80-244-1875-9.
- Vztahy EU a Turecka. EurAktiv.cz. [online] EU-Media, s. r. o., 2016, Aktualizace 2.1.2017. [cit. 21.2.2018] Dostupné z: <http://euractiv.cz/factsheet/rozsireni-eu/vztahy-eu-a-turecka-000141/>

Seznam obrázků

Obr. č. 1 - Mapa rozděleného Kypru

Seznam příloh

Příloha A

Tab. č. 1 – Seznam analyzovaných článků s roky jejich vydání

	název článku	rok vydání
1	Analysis: At last EU has Cyprus leverage, but will it use it?	2013
2	Berlin goes slow on Turkey-EU talks, denies protest link	2013
3	Both sides would win from Cyprus unification: U.N. envoy	2012
4	Cypriot president says peace talks make progress but work needed	2016
5	Cypriot president says wants zero forces, guarantees from Turkey	2017
6	Cyprus leaders determined to resume talks: U.N.	2014
7	Cyprus peace talks to resume seeking end to bitter conflict	2014
8	Cyprus president says window for deal exists	2015
9	Cyprus presidential candidate wary of bailout terms	2013
10	Cyprus raises barrier to EU deal with Turkey to ease migration crisis	2016
11	Cyprus remains stumbling block in Turkey's EU ambition: Merkel	2013
12	Cyprus reunification talks break up with plan to keep talking	2017
13	Cyprus reunification talks collapse, U.N. chief 'very sorry'	2017
14	Cyprus says cannot consent to expediting Turkey's EU talks	2016
15	Cyprus says cannot lift veto on Turkey's EU talks	2015
16	Cyprus says could use veto to block EU-Turkey migrants accord	2016
17	Cyprus says to push ahead with energy plans despite challenges	2017
18	Cyprus seeks solidarity, not special treatment on bailout	2013
19	Cyprus talks reap first major progress in more than a decade	2015
20	Cyprus's Anastasiades says no peace talks as natgas standoff persists	2018
21	Cyprus's president says hopes to bridge chasm in peace talks next week	2016
22	Death penalty would prevent Turkish EU membership: German Foreign Minister	2016
23	Declaring 'new beginning,' EU and Turkey seal migrant deal	2015
24	Despite Brexit noise and migrant woes, Turkey committed to EU ties	2016
25	Dutch far-right leader Wilders tells Turks: 'You will never join EU'	2015
26	Erdogan says EU woke up late to Turkey's role on migrants, no aid deal yet	2015
27	Erdogan struggles with Merkel's skepticism on Turkish EU bid	2014
28	Erdogan victory puts icy Turkey-EU relations in deep freeze	2014
29	Erdogan warns Europe that Turkey could open migrant gates	2016
30	Erdogan, Turkish Cypriot leader urge Greek Cypriots to step up peace efforts	2015
31	EU enlargement chief: Turkey should address 'open question' on accession	2016
32	EU envoy to Turkey resigns amid tensions over migration deal	2016
33	EU executive to propose visa-free travel for Turks on Wednesday, sources say	2016
34	EU gropes for ways to help Turkey keep refugees at bay	2015
35	EU is not giving Turkey 'a free ride' with migrant deal: EU's Timmermans	2016
36	EU looks to Turkey to end migrant crisis	2016
37	EU ministers reject Austrian demand to halt Turkey's membership talks	2016
38	EU offers Turkey cash, closer ties for migration help	2015

39	EU offers Turkey deeper trade ties despite political tensions	2016
40	EU parliament calls for Turkey accession talks to be suspended	2017
41	EU rebukes Turkey on crackdown by delaying entry talks	2013
42	EU revives membership talks with Turkey after three-year hiatus	2013
43	EU says summit with Turkey provides no answers to concerns	2018
44	EU set to drive forward visas for Turks in migrant deal	2016
45	EU should end accession talks with Turkey: Danish ruling party	2016
46	EU should not freeze accession talks with Turkey, Germany says	2016
47	EU urges Serbia to mend Kosovo ties, criticizes Turkey	2012
48	EU urges Turkey to lift media curbs, resume peace talks with Kurd rebels	2015
49	EU wants migrant flow from Turkey to drop below 1,000 a day: officials	2016
50	EU welcomes bold Turkey plan to stop migrants, defers decision	2016
51	EU will lose Turkey if it hasn't joined by 2023: Erdogan	2012
52	EU worried by violence in Turkey, calls for inquiries	2013
53	EU, Turkey seal deal to return migrants, but is it legal? Or doable?	2016
54	European court orders Turkey to compensate Cyprus for 1974 invasion	2014
55	EU's Juncker rejects Austria's push to freeze Turkey accession talks	2016
56	EU's Turkey migration deal hinges on Cyprus: Tusk	2016
57	FEATURE-Ghost town hostage to Cyprus stalemate	2012
58	Frustrated Turkey still wants EU entry, but maybe not euro	2013
59	Germany seeking 'safe zones' in Syria to shelter refugees	2016
60	Germany, Turkey summon envoys in row over protests, EU	2013
61	Greece tells Turkey to stop challenging Cyprus natgas efforts	2014
62	How gas could warm relations between Israel and Turkey	2016
63	In shift, Merkel backs end to EU-Turkey membership talks	2017
64	In Turkey's tussle with the EU, Erdogan thinks he holds the cards	2016
65	In warning to Ankara, EU cuts funds for Turkey's membership bid	2017
66	INSIGHT-Desperate for bailout, Cyprus plays risky geopolitical game	2013
67	Junior coalition partner poised to quit Cyprus government	2014
68	Keep your courts independent, EU to tell Turkey	2014
69	Leaders of divided Cyprus resolve new try at power-sharing deal	2014
70	Make or break: Cypriots cling to hope in peace talks	2017
71	Merkel ally urges EU to suspend Turkey accession talks over purge	2016
72	Merkel backs new EU talks for Turkey but has doubts	2013
73	Merkel call to stop Turkey's EU bid draws mixed response	2017
74	Merkel does not see EU expanding membership talks with Turkey	2016
75	Merkel presses allies to cut funds for Turkey's EU bid	2017
76	Merkel reassures Turkey on EU talks, Erdogan raps Cyprus	2012
77	Merkel says 3 billion euro EU aid for Turkey in discussion	2015
78	More migrants ferried from Greece to Turkey under EU deal	2016
79	Needs must; EU walks tightrope on Turkey	2016
80	New Cyprus talks must offer clarity to Turk Cypriots, official says	2017
81	'No excuse' for Turkey to abandon rule of law: EU's Mogherini	2016
82	Out of bailout, Cyprus cautious on funding unity	2016
83	Prudent on talks, Turkish Cypriots say gas find could be obstacle	2014
84	Refugee haven Sweden imposes temporary border controls in EU migration crisis	2015

85	Turkey accuses EU of bigotry, says its reforms are ignored	2012
86	Turkey becomes partner of China, Russia-led security bloc	2013
87	Turkey defies EU over anti-terrorism laws after Istanbul attack	2016
88	Turkey detains 42 journalists in crackdown as Europe sounds alarm	2016
89	Turkey feels betrayed over EU accession but still wants to join the club	2017
90	Turkey has new law on asylum, but sets limits for non-Europeans	2013
91	Turkey chides U.S., Europe as Erdogan meets Russia's Putin	2016
92	Turkey must investigate referendum doubts: European Commission	2017
93	Turkey PM warns Cyprus on 'untimely and dangerous' energy moves	2017
94	Turkey presents EU with wish list to help it stem migration	2015
95	Turkey says talk of ending its EU accession undermines Europe	2017
96	Turkey says will defend rights of Turkish Cypriots	2017
97	Turkey seeks EU visa deal for cooperation on migrants	2015
98	Turkey seeks seat at U.S.-EU trade table	2013
99	Turkey sees France's Hollande lifting EU veto	2012
100	Turkey should not become 'concentration camp' for migrants, PM says	2015
101	Turkey still pushing for EU accession progress in migrant deal - official	2016
102	Turkey to help EU curb migration in exchange for cash, EU membership talks: draft	2015
103	Turkey to ignore court order to pay compensation to Cyprus	2014
104	Turkey to miss end-June deadline for EU visa-free travel: sources	2016
105	Turkey warns Germany not to play politics over EU entry talks	2013
106	Turkey warns Greek Cypriots, oil companies against offshore energy grab	2017
107	Turkey will probably never join the EU: Ankara negotiator	2013
108	Turkey, EU revive membership talks delayed by concern over unrest	2013
109	Turkey's EU minister rejects any option other than full membership	2018
110	Turkey's government says under popular pressure to drop EU talks	2016
111	Turkish Cypriot leadership vote goes to runoff	2015
112	Turkish minister says EU turning negotiations into 'children's game'	2017
113	Turkish-, Greek Cypriots exchange maps in symbolic breakthrough	2017
114	U.N. chief and U.S. Vice President urge Cyprus peace deal	2017
115	U.N. to make new bid to resolve Cyprus conflict, but odds stack up	2017
116	UN envoy sees 'historic opportunity' for Cyprus reunification in 2017	2016
117	'We were so close,' says diplomat as another Cyprus reunification bid flops	2017
118	Withheld EU report raps Turkey on rights, media, justice	2015

Zdroj: vlastní zpracování, 2018; původ článků: www.uk.reuters.com

Abstrakt

DUSPIVA, Václav. *Geopolitické perspektivy konfliktu na Kypru a možné důsledky pro vztah EU a Turecka*. Plzeň, 2018. 55 s. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta ekonomická.

Klíčová slova: kyperský konflikt, Evropská unie, Turecko, kritická geopolitika

Bakalářská práce se věnuje vleklému kyperskému konfliktu a jeho vlivu na vztah Evropské unie a Turecka. S ohledem na přístupová jednání o členství Turecka v EU je důležité toto téma zkoumat, protože vyřešení kyperské otázky je jednou z podmínek, které klade Unie směrem k Turecku. Práce využívá diskurzní analýzy projevů evropských a tureckých politiků vztahující se k tomuto konfliktu v kontextu geopolitického soupeření EU a Turecka. Hlavním výstupem práce je vyhodnocení analýzy a vyjádření, jak konflikt na Kypru ovlivňuje vztah EU a Turecka. V závěru práce navrhuje možné oblasti dalšího výzkumu, které by mohly pomoci tuto problematiku lépe poznat a pochopit.

Abstract

DUSPIVA, Václav. *Geopolitical perspectives of the Cyprus conflict and possible consequences for the EU-Turkish relationship*. Plzeň, 2018. 55 s. Bachelor Thesis. University of West Bohemia. Faculty of Economics.

Key words: Cyprus conflict, European Union, Turkey, critical geopolitics

The Bachelor Thesis deals with the protracted Cyprus conflict and its impact on the relationship between the European Union and Turkey. Having regard to the access negotiations on Turkey's membership in the EU, it is necessary to scrutinize this theme because the solution of the Cyprus question is one of the conditions that the Union lays towards Turkey. The Thesis uses discourse analysis of European and Turkish politicians' speeches related to this conflict in the context of geopolitical competition between the EU and Turkey. The Thesis supplies the analysis and assessment of the conflict in Cyprus, and its impact on the relationship of the EU and Turkey. The conclusion of the Thesis proposes possible areas for further research, which could help to get to know and understand these issues.